

Amnesty press

NR 2

2021

Visste du att det kinesiska
ordspråket "Det är bättre
att tända ett ljus än att
förbanna mörkret" ligger
till grund för Amnestys
symbol som Diana
Redhouse skapade
1963.

ÅR AV KAMP

*Den 28 maj 1961 föddes Amnesty. Vi berättar
historien om framgångar, omprövningar och
bakslag under kampen för mänskliga rättigheter.*

60 år av engagemang

Att gå in på hemsidan medlem.amnesty.se (numera utan inloggning) och klicka på Svenska Amnestys historia är att hitta en guldgruva för den som vill göra en tidsresa tillbaka till uppbyggandet av den svenska sektionen. Materialet togs fram av *Henrik Harr* och *Katarina Hellström* 2001 när Amnesty fyllde 40 år. Här skildras livliga debatter på välbesökta årsmöten, flödande kreativitet och ett otroligt engagemang som gjorde att svenska Amnesty ökade från 50 medlemmar 1964 till över 75 000 år 1995.

Allt började med *Peter Benensons* artikel den 28 maj 1961 om de glömda fångarna. Snart bildades sektioner i allt fler länder och Amnesty blev en internationell rörelse, som också fick fäste i Latinamerika, Afrika och Asien, även om de starkaste sektionerna fanns i Västeuropa och Nordamerika. Otoliga fångar adopterades av Amnestygrupper som envist och enträget arbetade för deras frigivning. Opartiskhet och oberoende var honnörord. Amnestyrörelsen beslöt successivt om nya arbetsområden och arbetet mot tortyr och dödsstraff fick stort genomslag och nådde framgångar.

Det har också funnits frågor som lett till djup oenighet. Amnesty ansåg till exempel att ANC:s ledare *Nelson Mandela*, som satt fängslad i Sydafrika 1962-1990, inte var en samvetsfånge

ULF B
ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

då ANC och kommunistpartiet SACP 1961 hade bildat MK och inlett en väpnad kamp mot apartheidsystemet. Svenska sektionen försökte förgäves få beslutet om Mandela ändrat.

Det tog Amnesty 17 år att fatta beslut om att arbeta för personer som hade fängslats för homosexualitet eller samkönat sex. Det tog 14 år efter det första Amnestybeslutet om abort innan en policy om fri abort kom förra året.

Mycket har hänt under Amnestys 60-åriga historia. Amnesty varnar nu för misstänkta krigsförbrytelser från bägge sidor i striderna mellan Israel och Hamas och den 17 maj krävdes att ICC, internationella brottmålsdomstolen, ska undersöka Israels bombningar av bostadsområden i Gaza. Den 13 maj avvisade Amnesty de etiopiska myndigheternas undersökning av massakern i Axum i Tigray den 28 november 2020 då hundratals civila dödades, enligt Amnesty.

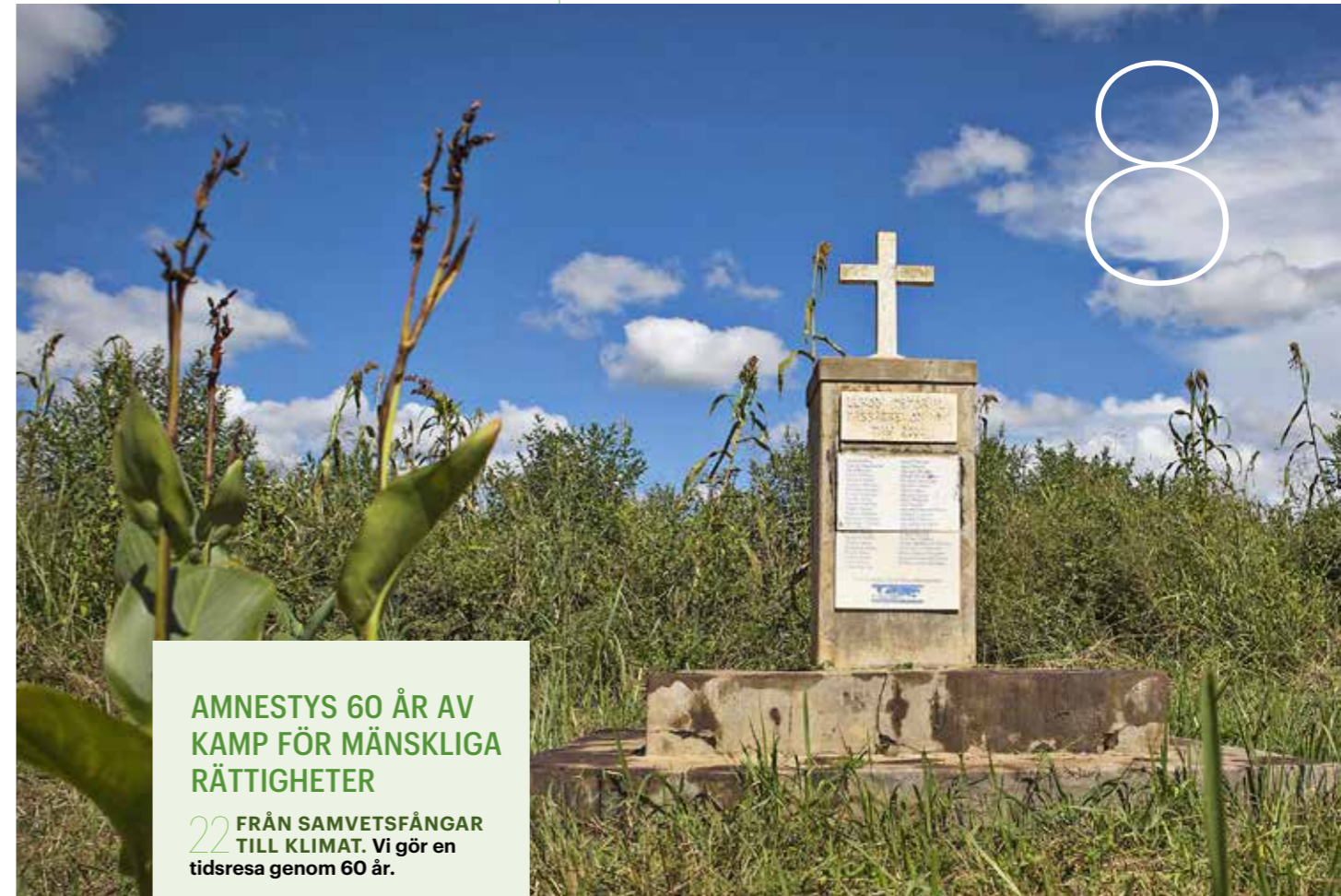
Arbetet för samvetsfångar fortsätter och når ibland framgångar som när *Tran Thi Nga* oväntat frigavs från fängelse i Vietnam den 10 januari 2020 och tackade Amnesty för "ert outtröttliga arbete för min frihet". Hon påpekade dock att "det sitter fortfarande många samvetsfångar fängslade i Vietnam, och jag hoppas innerligt att Amnesty fortsätter kämpa för deras frihet!"

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier).
GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin.
REPRO: A4/Lotta Lundin.
ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm.
TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01.
E-POST: ap@amnesty.se
HEMSIDA: amnestypress.se
SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr.
TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2020.
PRESSLÄGGNING: 17 maj 2021.
Ut kommer med fyra nummer 2021.
MANUSSTOPP: 3/2021: 23 augusti 2021.
HOS LÄSARNA: 24 september 2021.
ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 85 277 exemplar.
ANNONSER: annonser@amnesty.se
OMSLAG: Björn Öberg

MINNESMÄRKE. 45 människor dog när LRA gick till attack mot ett flyktingläger i Lukodi i norra Uganda i maj 2004. FOTO: SOFI LUNDIN

AMNESTYS 60 ÅR AV KAMP FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

22 FRÅN SAMVETSFÅNGAR TILL KLIMAT. Vi gör en tidsresa genom 60 år.

27 ELDSJÄLARNAS ROLL. Högtidligt när svenska grupper fick fångfall.

32 FÖRÄNDRINGARNA. Amnestys svåra balansgång.

36 NY CHEF. Stridbara Agnès Callamard tar över.

36 ROCK I BUDAPEST. En höstkväll 1988.

42 FRIHETSSÅNG. János Brody på scenen.

44 EN ANNAN TID. En turnés globala genomslag.

DESSUTOM

6 GODA NYHETER
Slut efter 1 300 avrättningar i Virginia, USA.

18 "GUTERRES BORDE ÅKA"
Krisen i Myanmar kräver aktion.

58 SÅ GICK DET SEN
Tio "helt oskyldiga" dödades i Belfast 1971.

DIGITALT ÅRSMÖTE

48 Årsmötet gästades av Mohamedou Ould Salahi som satt 14 år på Guantánamo.

PRIS TILL SIBUSISO ZIKODE

56 Årets Per Anger-pris till sydafrikan från "Skjulens folk."

MORDET I ISTANBUL

60 Bryan Fogels film "The Dissident" är en chockerande skildring av mordet på Jamal Khashoggi inne på Saudiarabiens konsulat.

SORGEDAG

DEN 11 MAJ HÖLLS EN NATIONELL sorgedag i Afghanistan till minne av de skolflickor som dödades i attackerna den 8 maj. Än en gång var det hazarer, en shiamuslimsk minoritet i Afghanistan, som drabbades när attentatsmännen slog till mot flickskolan Sayed Al-Shuhada i stadsdelen Dasht-e Barchi i huvudstaden Kabul.

Först detonerade en bilbomb och när eleverna rusade dit exploderade ytterligare två bomber. Efter en vecka hade dödsiffran stigit till 94 och detta var det blodigaste attentatet i Kabul på över ett år. Talibanerna förnekade att de var ansvariga.

Vid fredagsbönen den 14 maj i en shiamuslimsk moské i Shakar Dara i Kabul dödades tolv personer, däribland imamen, när bomber detonerade. IS, Islamiska staten, uppgav att de var ansvariga.

Den 11 september ska USA och dess allierade ha tagit hem sina soldater. Fredssamtalen går trögt och oron för Afghanistans framtid är stor.

Amnesty uppmanade det internationella samfundet att inte vända ryggen åt Afghanistan nu när människor slaktas varje vecka.

ULF B ANDERSSON
FOTO: RAHMAT GUL/AP/TT

RANIA AMDOUNI FRI EFTER ÖVERKLAGAN

TUNISIEN. Den 17 mars beslöt en appellationsdomstol i Tunisien att **Rania Amdouni** skulle sättas på fri fot. Det fängelsestraff på sex månader som hon hade dömts till den 4 mars omvandlades till böter på 200 dinarer (cirka 650 kronor).

Rania Amdouni är medlem i människorättsgruppen Damj, tunisiska förbundet för rättvisa och jämlikhet, och åtalades för att ha skrikat åt en polis och att ha "skapat förlägenhet" och ha varit "märkbart berusad".

Hon är en känd försvarare av kvinnors rättigheter och hbtqi-aktivist. Den 27 februari gick hon till polisstationen Septième i centrala Tunis för att lämna in en anmälan mot polisen för trakasserier. Istället för att ta upp hennes anmälan greps hon och ställdes inför rätta den 4 mars.

– Det är skandalöst att Rania Amdouni döms till sex månaders fängelse och hon måste omedelbart och villkorlöst frigges, sade **Amna Guellali**, biträdande chef för Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika, efter domen. IIII

FRIA EFTER ETT ÅR I HÄKTE

EGYPTEN. Den 12–13 april beslöt åklagare vid SSSP, den specialdomstol som handlägger fall som rör "statens säkerhet", att journalisten **Solafa Magdy** och hennes man och journalistkollega **Hossam el-Sayed** skulle frigges. De hade godtyckligt suttit i häkte sedan 26 november 2019 (se Fatta Pennan 4/2020), anklagade för att "ha anslutit sig till en terroristgrupp" och spridande av falska nyheter. Parets vän **Mohammed Salah**, som greps samtidigt, blev dock inte

frigiven, rapporterar Middle East Monitor. Solafa Magdy har fått pris för sin bevakning av frågor som rättigheter för minoriteter och kvinnor i Egypten. IIII

FOTO: TWITTER

FRIA. Åter i hemmet. **Hossam el-Sayed** och **Solafa Magdy** i soffan.

VID DÖDSCELLEN. Virginia blev delstat nummer 23 i USA att avskaffa dödsstraffet. Guvernören Ralph Northam besökte institutionen där avrättningar har genomförts.

FOTO: STEVE HELBER/AP/TT

Virginia avskaffar dödsstraffet

USA. Den 24 mars skrev **Ralph Northam**, guvernör i Virginia, under lag HB2263 och därmed avskaffades dödsstraffet i delstaten. I februari hade delstatens kongress röstat för lagen, med 22 röster mot 16 i senaten och 57 mot 41 röster i representanthuset.

Omröstningen följde i huvudsak partilinjen där demokrater röstade för och republikaner emot.

Innan guvernören **Ralph Northam** skrev under lagen på "Greensville Correctional Center" där delstatens avrättningar har genomförts, gick han runt i de lokaler där människor har dödat. Han sade att besöket var en stark upplevelse som han kommer att minnas:

– Detta har stärkt mig i övertygelsen att det är rätt att skriva under lagen.

Ralph Northam sade också att det inte finns plats för dödsstraff i vare sig Virginia, södern eller i USA. Han påpekade också att 170 dödsdömda har friats i USA sedan 1973 efter att bevis kommit fram att de har varit oskyldiga och att antalet svarta som dömts till döden i både Virginia och resten av USA har varit oproportionellt hög.

– Vi kan inte döma människor till det ultimata straffet utan att vara 100-procentigt säkra på att vi har rätt och vi kan inte döma människor till det ultimata straffet när vi vet att rättssystemet inte fungerar på samma vis för alla, sade han.

År 1608 avrättade kolonisterna i Jamestown **George Kendall**,

som anklagades för att vara spansk spion. Det var den första avrättningen i kolonierna som senare skulle bli USA och under de kommande 400 åren avrättades över 1 300 personer i Virginia. Under 1900-talet har 377 dödsdömda avrättats i Virginia.

När Amnesty den 21 april presenterade sin årliga rapport om dödsstraffet konstaterades att antalet avrättningar under 2020 fortsatte att minska och var det lägsta antalet dokumenterade avrättningar som Amnesty har noterat på ett decennium. Enligt Amnesty genomfördes minst 483 avrättningar i 18 länder, jämfört med 2019 när 657 avrättningar dokumenterades. Statistiken är dock osäker då inga siffror finns från länder som Kina, Nordkorea och Vietnam då myndigheterna anser att

avrättningar och dödsdomar är statshemligheter.

De länder som förra året avrättade flest personer var Iran som avrättade minst 246 personer, Egypten minst 107 personer, Irak minst 45 personer och Saudiarabien som avrättade 27 personer. Indien, Oman, Qatar och Taiwan återupptog avrättningar under förra året.

Vid årsskiftet var det 108 länder som helt hade avskaffat dödsstraffet.

Den 2 januari avskaffade Kazakstan dödsstraffet. Den 28 april förklarade Högsta domstolen i Malawi att dödsstraffet strider mot landets konstitution och beordrade att alla dödsdomar skulle omvandlas till fängelsestraff.

ULF B ANDERSSON

FÖRETAG BRYTER MED MILITÄREN I MYANMAR

MYANMAR. Efter militärkuppen den 1 februari har utländska företags kontakter med militären i Myanmar utsatts för hård kritik. Företagskonglomeratet Myanmar Economic Holdings Public Company Limited (MEHL) ger varje år Myanmars militär stora inkomster.

I april meddelade den sydkoreanska ståljätten POSCO att deras dotterbolag i Myanmar avbryter samarbetet i det joint venture de har med MEHL.

– POSCO:s beslut att klippa detta band är det senaste slaget mot Myanmars militär, sade **Montse Ferrer**, utredare inom företag och mänskliga rättigheter på Amnesty. Detta är en varningssignal för alla företag och investerare som har affärspartnerskap med MEHL. Alla dessa företag bör ta rätt beslut och ansvarsfullt klippa dessa band omedelbart.

Den 5 februari meddelade den japanska bryggerijätten Kirin att de helt avslutar sin affärsrelation och att de efter militärkuppen inte ser "några andra alternativ än att avsluta vårt nuvarande samarbete" med MEHL. IIII

Vi kavlar upp ärmarna.

Pink News kommenterar den 27 april beslutet att det i höst blir folkomröstning i Schweiz om samkönade äktenskap. I december 2020 beslöt parlamentet att säga ja till samkönade äktenskap men en namninsamling med stöd av nationalistiska SVP har tvingat fram en folkomröstning i frågan. Enligt opinionsundersökningar är 82 procent för att alla i Schweiz ska ha rätt att gifta sig.

DIREKTSÄNDNING. Cirka 200 personer satt samlade för att se rättegången mot Dominic Ongwen på storskärm i staden Gulu i norra Uganda.

Tidigare barnsoldaten och gerillaledaren Dominic Ongwen, 45, har dömts för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten av den Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag.

Amnesty Press var på plats i Gulu i norra Uganda när domen avkunnades och mötte blandade reaktioner.

TEXT OCH BILD: SOFI LUNDIN

NÄR RÄTTVISAN KOM TILL STAN

UGANDA

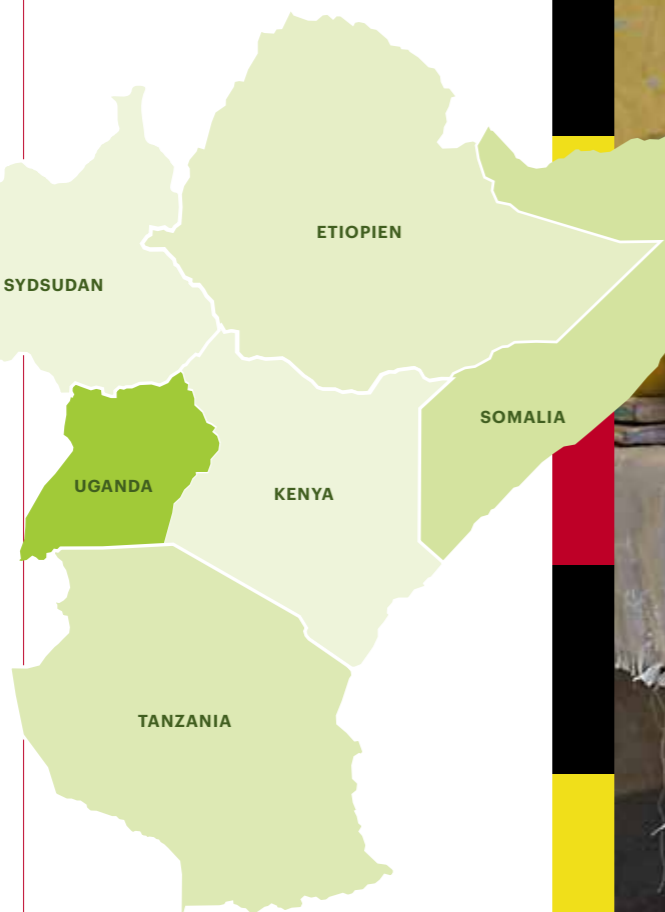

HUVUDSTAD:
Kampala

POLITIK: Brittisk koloni till 1962. 1971 tog general Idi Amin makten och styrde med brutala metoder innan han med hjälp av Tanzanias armé störtades 1979. Milton Obote, premiärminister 1962-1971, återkom då till makten. 1981 inledde Yoweri Museveni ett uppror mot Obote och inbördeskrig pågick till 1985. Sedan 1986 har Museveni styrt Uganda. Den 20 februari 2021 omvaldes han som president med 68 procent av rösterna. Oppositionen anklagade honom för valfusk.

YTA: 241 038 km²
(Sverige: 449 964 km²).

BEFOLKNING:
45 miljoner.

Efter allt ont han har gjort och efter allt lidande han har utsatt mig för så förtjänar han att bli hårt straffad. Han tog ifrån mig barndomen, säger Nancy Abwot.

Den 4 februari dömdes *Dominic Ongwen* i den Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag.

Han blev dömd för 61 av totalt 70 åtalpunkter som inkluderade mord, grov våldtäkt, slaveri, bortförande av barn, tortyr och plundring. Ongwen dömdes också för att ha gjort sig skyldig till påtvingad graviditet – ett brott som togs upp för första gången i ICC:s historia.

Ongwen själv kidnappades av gerillagruppen Lord's Resistance Army, LRA, som barn och utbildades till barnsoldat. Han steg i rang hela vägen upp till befälhavare och han ledde attacker där hundratals barn bortfördes från byar och läger i norra Uganda.

Den 13 oktober 2005 utfärdade ICC en

arresteringsorder för LRA-ledaren *Joseph Kony*, Ongwen och tre andra befälhavare i rebellgruppen. Bland dem är det bara Kony och Ongwen som lever idag. Medan Kony fortfarande är på fri fot, överlämnade Dominic Ongwen sig till USA:s specialstyrkor i den Centralafrikanska republiken i januari 2015.

Det blev början på en historisk rättegång. För första gången i ICC:s historia skulle en tidigare barnsoldat prövas i rätten och den stora frågan har varit: Är barnsoldater som tvingas begå krigsbrott skyldiga?

TVÅNGSGIFT. Nancy Abwot blev kidnappad av LRA som sjuåring och tre år senare blev hon tvångsgift med Dominic Ongwen.

Nancy Abwot sitter med blicken klistrad mot storskärmen på St. Monicas skola i Gulu i norra Uganda där rättegången mot Ongwen visas den 4 februari 2020.

Hon glömmer aldrig morgonen då rebellerna bröt sig in i hennes hus och tvingade henne att lämna familjen. Nancy och många andra barn som rebellerna kidnappade på vägen blev bortförda till ett område över gränsen till det som i dag är Sydsudan. Det var där hon träffade Dominic Ongwen för första gången och blev barnvakt åt hans

barn. När Nancy var tio år blev hon våldtagen av Ongwen och från den dagen blev hon hans fru.

– Det var ingen flicka som var för ung för sex. Vi var många barn som bodde tillsammans i skogen och befälhavarna kom ofta för att våldta. Joseph Kony var inget undantag. Vi hade inget val. Om du vägrade, dödade du, säger Nancy.

Det är svårt att höra vad hon säger. När hon var 13 år sprängdes hennes käke av en bomb när hon stred mot de ugandiska militärstyrkorna vid frontlinjen. När

”Om du sade nej till en man riskerade du att bli dödad. Unga tjejer var redo för sex när de hade sin första mens.”

► bomben gick av tog hon chansen att fly. Hon sprang så fort hon kunde och gömde sig i den täta djungeln någonstans mellan Sudan och Uganda. Efter några dagar hittades hon av den ugandiska armén och fördes hem.

Idag bor hon i Gulu med sina tre barn. Hon har genomgått åtta operationer och har idag en del av höften som käke.

– Livet är svårt. Det är stor stigmatisering i samhället och folk ser fortfarande på oss som rebeller efter tiden i LRA. Jag har ingen utbildning och i dag har jag inget jobb, säger Nancy Abwot.

Det är över 200 personer i salen på St. Monicas skola. Många andra har precis som Nancy hemska upplevelser från åren under LRA. Efter cirka två timmars sändning från domstolen i Haag står det klart: Ongwen förklaras skyldig till 61 av 70 anklagelser relaterade till brott som han begick i början av 2000-talet. Domstolen avvisade försvarets argument att Ongwen begick många av brotten under tvång och att han själv blev kidnappad av LRA som barn och därmed inte kände till någon annan verklighet.

ICC-domaren *Bertram Schmitt* sade att ”det finns inget som fritar Dominic Ongwen från straffrättsligt ansvar. Hans skuld har utan tvekan fastställts”.

Dominic Ongwen anklagas för att stå bakom en serie attacker, en av dem i Demokratiska republiken Kongo i december 2009, där cirka 350 civila dödades och minst 250 personer bortfördes. En annan attack var mot ett flyktingläger i Lukodi i norra Uganda i maj 2004. Hårda strider mellan den ugandiska armén och LRA

resulterade i att många dog. Domaren citerar flera uttalanden som kommit under rättegången:

”Unga flickor användes som sexslavar och misshandlades ofta”, säger ett vittne.

”Om du sade nej till en man riskerade du att bli dödad. Unga tjejer var redo för sex när de hade sin första mens”, säger ett annat vittne, enligt domaren.

”Jag blev bortgift med en befälhavare och hans äldre fru sade: Gör som de säger, annars dödar de dig”, berättar ett annat vittne.

Domarens tal skapar blandade reaktioner i salen i Gulu. Många sitter helt tysta och ser ut i tomma luften. Vissa ser förvånade ut, andra är upprörda.

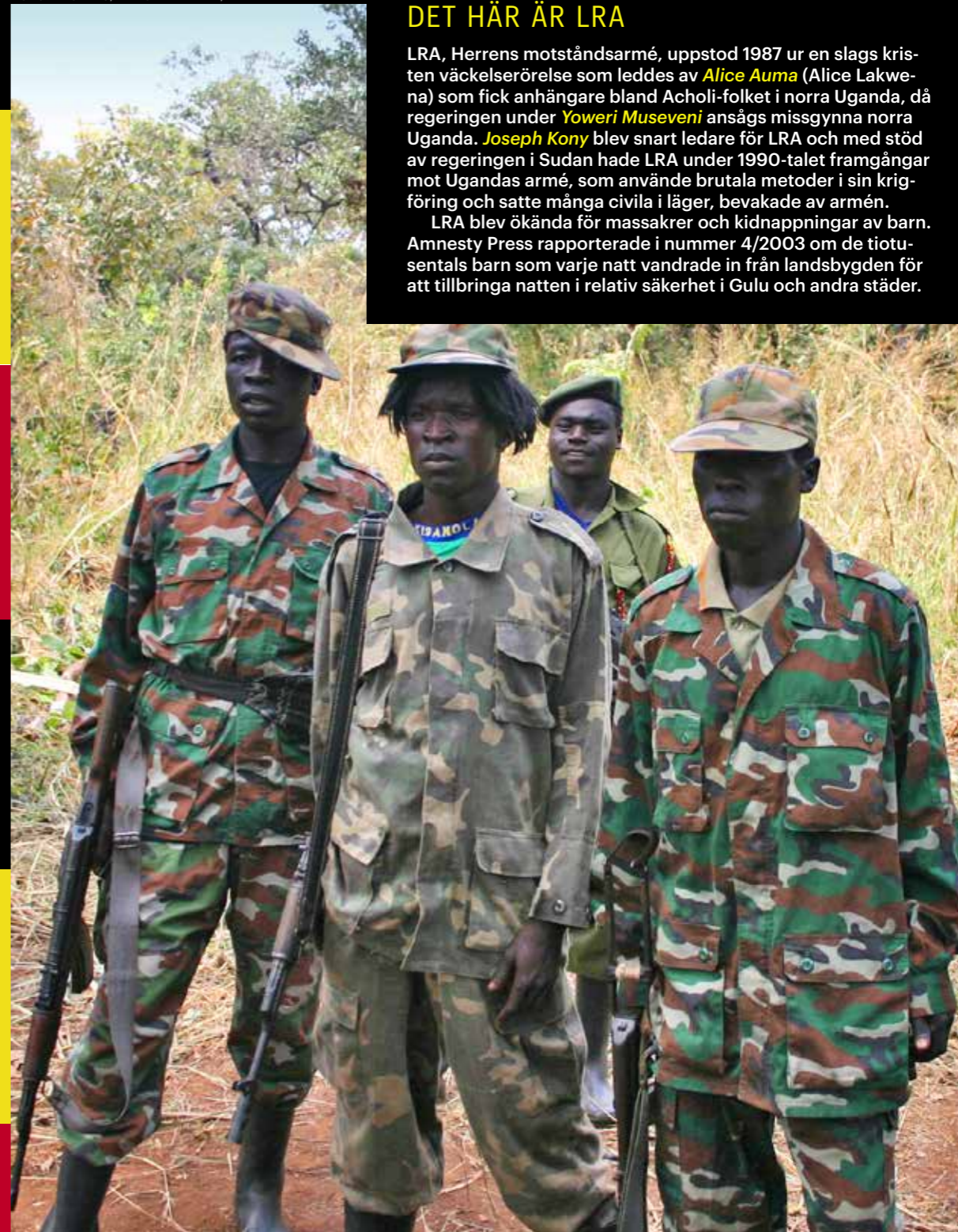
– Han fick straffet han förtjänar. Efter allt ont han har gjort förtjänar han ett liv i fängelse, säger Nancy Abwot.

Utanför byggnaden står några kvinnor och pratar under ett träd. Några av dem gråter. ►

TYSTNAD. Många lyssnade under tystnad när sändningen från ICC i Haag visades på storbild på tre platser i Gulu.

FOTO: REUTERS/AFRICA24 MEDIA/TT

DET HÄR ÄR LRA

LRA, Herrens motståndarmé, uppstod 1987 ur en slags kristen väckelserörelse som leddes av *Alice Auma* (Alice Lakwena) som fick anhängare bland Acholi-folket i norra Uganda, då regeringen under *Yoweri Museveni* ansågs missgynna norra Uganda. *Joseph Kony* blev snart ledare för LRA och med stöd av regeringen i Sudan hade LRA under 1990-talet framgångar mot Ugandas armé, som använde brutala metoder i sin krigföring och satte många civila i läger, bevakade av armén.

LRA blev ökända för massakrer och kidnappningar av barn. Amnesty Press rapporterade i nummer 4/2003 om de tiotusentals barn som varje natt vandrade in från landsbygden för att tillbringa natten i relativ säkerhet i Gulu och andra städer.

FREDSSAMTAL. På bilden syns LRA-soldater vid ett misslyckat försök till fredsförhandlingar i november 2008.

EFTERSNACK. Några kvinnor står och pratar efter rättegången mot Ongwen utanför St. Monicas skola i Gulu. Många är upprörda över att Ongwen straffas för handlingar han blev tvingad att utföra. Grace Adong (i blå klänning) är en av dem.

► - Det var myndigheternas ansvar att skydda barn från LRA och eftersom de inte lyckades göra det blev Ongwen barnsoldat och tvingades bli en person som han aldrig skulle ha blivit annars. Nu anklagas han för saker som får hela världen att se på oss alla (som har varit en del av LRA, redaktörens anmärkning) med hat, säger *Joyce Alimocan*, 29.

Hon blev också bortförd som en liten flicka, tvångsgift med en av LRA:s främsta officerare och lärde sig att kriga som barn. Joyce anklagar Joseph Kony och LRA för att ha tagit ifrån henne barndomen men enligt henne borde Ongwen inte straffas.

- Ett barn lär sig att bita när det ser andra bita. Som barn i "bushen" fanns det bara en verklighet och allt handlade om krig och död. Jag har levt samma liv som Ongwen och jag vet exakt vad han gjorde och hur han var som person. Han var en medmänniska och han förtjänar inte detta, säger *Joyce Alimocan*.

Dominic Ongwen, som kommer från Kilak-regionen i norra Uganda, föddes enligt sin familj 1980. Han bortfördes vid tio års ålder av LRA och redan efter kort tid var han klar för att strida.

Den unga pojken blev snart en favorit bland LRA-ledarna och steg snabbt i graderna. Han blev Joseph Kony's närmaste officer och rekryterades till att leda en av LRA:s fyra brigader; Sinia-brigaden. Hans uppgift var att utveckla och genomföra rebellgruppens militära strategi.

- Ongwen var disciplinerad redan som liten pojke. Han blandade sig aldrig i gräl och följde alltid order. Det tog inte lång tid innan han blev Kony's och alla andras "darling". För de äldre befälhavarna var han den perfekta krigaren - en ung pojke som de kunde forma som de ville, säger *Grace Adong*, 40, som kände Ongwen väl från sin tid i LRA.

Som *Joyce Alimocan* och många andra

BROTTSPLATS. Några barn leker i Lukodi på platsen där LRA-attacken ägde rum i maj 2004.

tycker *Grace Adong* att det är orättvist att straffa Ongwen för handlingar som han tvingades utföra.

- I LRA kom ordern till befälhavarna från Kony och du var tvungen att göra som de sade för att inte bli dödad själv. Jag vet hur det var för jag har levt det livet själv, säger *Grace Adong*.

Den ugandiska armén, UPDF, som har bekämpat Kony och LRA, anklagas också för otaliga mord på civila i norra Uganda. Amnesty International och Human Rights Watch har dokumenterat övergrepp som begåtts av den ugandiska armén under den 30 år långa väpnade konflikten med LRA. Armén anklagas för tortyr, våldtäkt, olagliga mord och hänsynslös tvångsflyttning av civila. Dessa anklagelser har mycket sällan nått domstolsprövning. ►

DÖMD. Dominic Ongwen under rättegången i ICC.

FOTO: ICC

25 ÅRS FÄNGELSE

DEN 6 MAJ KOM domen från ICC, Internationella brottmålsdomstolen, mot *Dominic Ongwen*. Han dömdes till 25 års fängelse sedan domstolen den 4 februari förklarade honom skyldig på 61 av 70 åtalspunkter. Ongwen var en av de barnsoldater som hade rövats bort av LRA och han blev sedan en av gruppens befälhavare. I slutet av 2014 ska han ha vägrat följa order från LRA-ledaren *Joseph Kony* och via milisgrupper i Centralafrikanska republiken hamnade Ongwen hos specialförband från USA som överlämnade honom till Ugandas armé. Den 21 januari 2015 anlände han till ICC:s häkte i Haag.

”Vårt folk har lidit i alla dessa år och det är inte mer än rätt att han får det straff han förtjänar.”

➤ Grace Adong ger otaliga exempel på militärens brutala handlingar. Hon säger att den ugandiska armén är krigsförbrytare som kan jämföras med LRA.

– Under de blodiga striderna dödade den ugandiska armén minst lika många människor, men det pratas det inte om. Det var LRA som fick skulden för alla konflikter och mord som ägde rum på den tiden, säger Grace.

ICC har utrett krigsförbrytelser i Uganda sedan 2004 och under de senaste 15 åren har ICC-kontoret i Kampala arbetat för att ge lokalbefolkningen insikt i brottmålsdomstolen och den pågående rättegången mot Ongwen.

– ”Access to Justice-projektet” är mycket viktigt. Genom information och spridning av kunskap önskar vi att ge människor hopp om att rättvisan kommer att segra. Som Bibeln säger: Folks handlingar och känslor är baserade på den kunskap de har. Endast med tillräcklig kunskap finns det hopp, sade biskop *Nelson Onono Ongwen*, i samband med inledningen av rättegången mot Dominic Ongwen.

Det lokala ICC-kontoret i Kampala har varit närvarande i norra Uganda ända sedan 2005 för att ge offren tillgång till information om domstolen och de senaste åren om rättegången mot Ongwen. Över 4 000 vittnen har deltagit i processen och fått berätta om sina erfarenheter.

Vincent Oyet är en av dem. Han kommer från området Lukodi i norra Uganda och

HOPPFULLT. Vardagen är tillbaka i Lukodi. Den lilla byn i norra Uganda är en av många platser som drabbades hårt av kriget.

han har mörka minnen från attacken som Ongwen är anklagad för att ha utfört.

– Många i familjen dog den dagen och andra blev svårt skadade. Vårt hem brann ner och allt vi hade försvann den dagen, säger han.

Vincent följde rättegången mot Ongwen tillsammans med andra från Lukodi och han känner sig lättad över domstolens beslut.

– Det känns skönt att våra röster blev hörda och att Ongwen nu blir straffad. Vårt folk har lidit i alla dessa år och det är inte mer än rätt att han får det straff han förtjänar.

ICC har lovat att hjälpa offren om Ongwen blev dömd. Folk i Lukodi väntar nu på kompensation för allt de förlorat i kriget.

– Inga pengar i världen kan läka våra sår men jag hoppas att vi får den kompensation

som vi har blivit lovade. Advokaterna från ICC säger att de ska besöka oss snart och att vi ska få berätta vilken hjälp vi behöver. Jag hoppas verkligen att de håller vad de lovar för folk här är fattiga och har ingen framtid på grund av kriget, säger Vincent Oyet.

Det är nu 15 år sedan vapnen tystnade i norra Uganda, men för de många offren tar kriget aldrig slut. Nancy Abwot, Joyce Alimocan och Grace Adong har inte gått färdigt skolan och förlorade barndomsåren. I dag kämpar de för att kunna försörja sina barn.

– Jag är glad för att Ongwen blir straffad för allt ont han har gjort men för mig så ändrar det ingenting. Han tog i från mig barndomen och jag vet ingenting om min framtid, säger Nancy Abwot. ■■■

FRAMGÅNG FÖR ICC

När den fällande domen mot *Dominic Ongwen* kom den 4 februari 2021 var det en viktig framgång för ICC. När ICC i oktober 2005 offentliggjorde att domstolen i Haag efterlyste fem ledare för LRA, Herrens motståndarmé, i Uganda var det de första åtalerna från ICC. Uganda hade anslutit sig till Romstadgan i juni 2002 och 2004 blev Uganda första land som vände sig till ICC med en begäran att domstolen skulle ta sig an de brott som skulle ha begåtts i norra Uganda.

Under åren som har gått anses tre av de efterlysta LRA-ledarna ha dött. Även om LRA har försvagats och inte längre är aktiva i Uganda är LRA:s ledare *Joseph Kony* fortfarande på fri fot och gruppen har de senaste åren utfört attacker i Centralafrikanska republiken, Sydsudan och Demokratiska republiken Kongo.

ICC fyller nästa år 20 år och har fått kritik för att domstolen har varit ineffektiv då få fall har lett till rättegång och antalet fällande domar är en handfull. Flera åtalade personer, däribland *Jean-Pierre Bemba*, rebelleddare och senare vicepresident i Kongo och *Laurent Gbagbo*, Elfenbenskustens tidigare president, har frikänts. Endast vid två tillfällen (Darfur i Sudan, 2005 och Libyen 2011) har FN:s säkerhetsråd hänskjutit situationer till ICC genom att ingen av vetoländerna; Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA, har stoppat ett beslut.

Den 16 juni kommer ICC:s nye chefsåklagare *Karim Khan* från Storbritannien att tillträda sin tjänst.

Fatou Bensouda från Gambia avslutade sin period med att undersöka kring Palestina/Israel, Myanmar/Bangladesh och Afghanistan fick klartecken. Preliminära undersökningar kring Ukraina, Nigeria, Filipinerna och Venezuela pågår också. Fatou Bensouda beslöt också 9 december 2020 att lägga ned den preliminära förundersökningen kring brittiska övergrepp i Irak under 2003-2009. Beslutet väckte skarp kritik från bland andra Amnesty International och Human Rights Watch.

ICC bygger på Romstadgan som antogs i juli 1998. Domstolen blev operativ 1 juli 2002 och idag är 123 länder anslutna. Domstolen ska utreda och beivra folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

ULF B ANDERSSON

Karim Khan.
FOTO: YOUTUBE

”MYANMAR KAN BLI ETT NYTT SYRIEN”

MYANMAR. Den 13 april varnade **Michelle Bachelet**, FN:s människorättschef, för att situationen i Myanmar kan utvecklas till en fullskalig konflikt. Hon uppmanade omvärlden att stoppa vapenleveranser och ekonomiskt stöd till den militär som efter militärkuppen begär allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter.

Uttalandet kom efter helgen 10–11 april då minst 82 personer dödats i staden Bago när militären, Tatmadaw, använde tyngre vapen mot personer som protesterade mot militärjuntan.

Michelle Bachelet drog paralleller till utvecklingen i Syrien där protester 2011 slogs ner med hårt våld:

– Den brutala repressionen ledde till att en del individer började bevapna sig, vilket följdes av en

snabb nedåtgående spiral av våld över hela landet, vilket de senaste tio åren har lett till fruktansvärda konsekvenser för miljoner av civila.

Michelle Bachelet noterade att det nu kommer uppgifter om att civila har börjat använda hemmagjorda vapen mot militären.

– Jag fruktar att situationen i Myanmar rör sig mot en fullskalig konflikt. Stater kan inte tillåtas upprepa de dödliga misstagen från historien i Syrien och på andra platser.

En rad etniska väpnade grupper i Myanmar har under april och maj intensifierat militära anfall mot Tatmadaw i flera delstater. Militären har svarat med anfall som tvingat tusentals människor på flykt.

Allt fler rapporter kommer också om påtvingade försvinnanden runt om i städer i Myanmar. IIII

”Ta hem barnen från Syrien”

Amnesty uppmanade den 7 maj Sverige att rätta sig efter FN:s kritik och aktivt agera för att svenska medborgare tas hem till Sverige från läger i nordöstra Syrien. Amnesty ställer sig, liksom Rädda Barnen, bakom FN:s kritik vad gäller den svenska regeringens hantering av svenska barn och mammor som är fast i Syrien.

OLGA MISIK DÖMD

RYSSLAND. Den 11 maj dömdes journaliststudenten **Olga Misik** och två andra aktivister från ”Den eviga protesten” för vandalism sedan de kastat vattenlöslig färg mot en hytt vid åklagarämbetet i Moskva. Olga Misik dömdes till två år och två månaders ”frihetsbegränsning”, en slags villkorlig dom. Straffet innebär förbud mot att lämna bostaden utom vissa tider på dygnet och att delta i protestaktioner. De tre måste också regelbundet rapportera till myndigheterna.

PROTEST. **Olga Misik** med den ryska konstitutionen i knät i Moskva den 27 juli 2019.

Olga Misik blev under protesterna 2019 känd som ”tjejen med konstitutionen” då hon satt framför kravallpoliserna med den ryska konstitutionen. IIII

FOTO: ALEXEI ABANIN/AP/TT

”Varför åker inte Guterres?”

Proteströrelsen i Myanmar har lyckats hindra militären från att få kontroll över landet. Samtidigt stiger dödstalen och fler fångslas, medan hjälp från det internationella samfundet dröjer.

MYANMAR. Vi måste agera nu innan det är för sent, sade **Yanghee Lee**, FN:s specialrapportör för mänskliga rättigheter i Myanmar 2014–2020, under ett digitalt seminarium som anordnades den 3 maj av bland andra svenska Amnesty och Svenska Burmakommittén.

I över tre månader har folket i Myanmar demonstrerat mot militärens maktövertagande den 1 februari. Tjänstemän, statsanställda och arbetare har gått ut i strejk och det har varit ett effektivt verktyg mot militären, påpekar **Khin Ohmar**, människorättsaktivist från Myanmar och ordförande för organisationen Progressive Voice:

– Den här folkliga rörelsen har stoppat militären från att ta kontroll över landets administration, såsom banker, sjukhus och andra centrala samhällsfunktioner. Så här långt är kuppen ett misslyckande.

Hon påpekar dock att proteströrelsen står inför enorma utmaningar. De som deltar i den så kallade ”rörelsen för civil olydnad” (Civil Disobedience Movement, eller CDM) har inte fått lön på flera månader. Många lever gömda. Många har vräcks från sina arbetsbostäder. Civilsamhällets organisationer har fått sina kontor förstörda och tvingats under jord. **Khin Ohmar** oroar sig också för situationen i landets häkten och fångelser:

100 DAGAR. I Myanmar fortsätter protesterna mot militärkuppen den 1 februari som här i Mandalay den 11 maj.

FOTO: AEP/TT

– Det finns trovärdiga rapporter om våldtäkter och sexuellt våld i häkten och polisförvar, vilket är mycket oroande eftersom vi vet att många unga kvinnor försvunnit eller förts bort.

Det internationella samfundet har kritiserats för att agera för långsamt när det gäller Myanmar. En av dessa kritiker är **Yanghee Lee** som försökte få omvärlden att agera när Myanmar armé utsatte det muslimska rohingya-folket i västra Myanmar för etnisk rensning.

Själv förespråkar **Yanghee Lee** en mer aggressiv strategi från det internationella samfundet efter kuppen:

– Ett omfattande vapenembargo, riktade sanktioner mot kupp-makarna och ett hänskjutande

av situationen till Internationella brottmålsdomstolen ICC.

Hittills är det framför allt Kina och Ryssland som har stått i vägen för åtgärder från FN:s säkerhetsråd. Men **Yanghee Lee** säger att man inte kan skylla allt på enskilda medlemsländer, och menar att FN har ett eget mandat att agera.

– Varför åker inte generalsekreterare **António Guterres** själv till Myanmar? Om han säger ”jag kommer” skulle det vara väldigt svårt för armén att hindra honom.

Här skulle också Sverige kunna spela en roll, anser **Yanghee Lee**.

– Kanske svenska politiker kan övertyga generalsekreteraren om att åka, säger hon. IIII

AXEL KRONHOLM

DOMEN KVARSTÅR

SAUDIARABIEN. Den 10 mars meddelade domstolen SCC (Specialized Criminal Court) i Saudiarabien att domen mot kvinnorättsförsvararen **Loujain al-Hathloul** kvarstår. Hon har dömts för spioneri och för att ha ”konspirerat mot kungadömet” efter att hon arbetat för kvinnors rättigheter.

Domen innebär att **Loujain al-Hathloul** är villkorligt frigiven under resterande del av det fängelsestraff om fem år och tio månader som hon dömdes till i december 2020. Hon har dessutom reseförbud i fem år.

– Den här domen är Saudiarabiens senaste uppvisning av sin strävan att trycka ner alla former av kritik i landet, sade **Lynn Maalouf**, biträdande regionchef för Amnesty International i Mellanöstern och Nordafrika. IIII

VAR ÄR LATIFA?

FÖRENADE ARABEMIRATEN. **Sheikha Latifa**, dotter till **Mohammed bin Rashid Al Maktoum**, emir i Dubai och premiärminister i Förenade Arabemiraten, försökte 2018 fly från sitt hemland. Försöket, som skildrats i en dokumentärfilm, stoppades dock av indiska kustbevakningen som skickade tillbaka henne.

I februari publicerade BBC videosnuttar som uppges vara inspelade i huset där den 35-åriga **Latifa** hålls inspärrad. Prinsessan säger att hon hålls som gisslan i Dubai och fruktar för sitt liv. Hon beskriver också hur hon drogats med tvång och dödshotats av sin far.

Lynn Msalouf, biträdande chef för Amnestys avdelning för Mellanöstern och Nordafrika, krävde då att Förenade Arabemiraten omedelbart frigör **Latifa** och respekterar hennes rätt till rörelsefrihet.

FN har utan resultat försökt få klarhet i hennes öde och den 9 april konstaterade FN:s organ för mänskliga rättigheter OHCHR att man inte fått några bevis från myndigheterna att **Latifa** fortfarande är i livet. Den 20 april krävde flera av DN:s specialrapportörer omedelbar och meningsfull information om **Latifa**s öde. IIII

Sheikha Latifa

FOTO: TINJA JAUHAINEN/WIKIMEDIA

Från samvetsfångar till klimat

När Amnesty International bildades var det för att arbeta för frigivning av samvetsfångar, människor som hade fängslats för sina åsikters skull. Snart tillkom frågor som tortyr och dödsstraff och sedan har arbetsområdena blivit allt fler. Det har handlat om bland annat vapenhandel, kärnvapen, kamp mot diskriminering, urfolks rättigheter, kvinnors rättigheter och tillgång till vaccin under pandemin.

Förra året kom en ny policy i abortfrågan och nu diskuterar Amnestys sektioner i ett 60-tal länder kommande strategiska period med frågor som klimatkrisen.

Här gör vi några nedslag i Amnestys 60-åriga historia. Häng med på resan!

TEXT: ULF B ANDERSSON

1961

Peter Benenson skriver sin artikel om de glömda fångarna som publiceras i The Observer 28 maj 1961. "Bättre att tända ett ljus än att förbanna mörkret", ska Benenson ha tänkt. I artikeln lyfter han fram bland andra poeten **Agostinho Neto** i Angola, filosofen **Constantin Noica** i Rumänien, den spanske advokaten **Antonio Amat**, pastorn **Ashton Jones** i USA, den grekiske kommunisten **Toni Ambatielos** och **Josef Beran**, katolsk kardinal i Tjeckoslovakien. En presskonferens hålls den 29 maj och kraven på frigivning av samvetsfångar får stort genomslag. I juli 1961 bildas Amnesty International vid ett möte med sju män, däribland Peter Benenson. Över tusen personer ansluter sig snabbt till Amnesty International.

20 ÅR. Peter Benenson tänds ett Amnestyljus utanför kyrkan St Martin in the Fields Church i London 1981 när organisationen fyllde 20 år.

FOTO: RAOUL SHADE/AI

1962

Amnesty skickar en advokat för att observera rättegången mot **Nelson Mandela**, som tillsammans med andra ledare inom ANC, hade gripits av apartheidregimen. Mandela skrev att advokatens närvaro och den hjälp han gav var en "källa till enorm inspiration och uppmuntran för oss". Vid en senare rättegång 1963 dömdes Mandela till livstids fängelse.

VÄRLDSARV. 18 av sina 27 år i fängelse satt Nelson Mandela på Robben Island. Nu är detta en del av UNESCO:s världsarv.

1967

Amnesty skakas av en kris som slutar med att **Peter Benenson** i samband med det internationella styrelsemötet i Helsingör lämnar Amnesty. Det var en komplicerad härva av olika anklagelser om samarbete och infiltration från den brittiska staten och avlyssning av Amnestys lokaler.

FOTO: AI

FÄNGSLAD. Professor Luiz Basilio Rossi blev föremål för Amnestys första blixaktion 1973.

1973

Amnestys första blixaktion utfärdas för den brasilianske professorn **Luiz Basilio Rossi** som hade fängslats av politiska skäl. Han förklarade att stödet från blixaktionerna hade uppmuntrat honom och att förhållandena i fängelset förbättrades. Under 2020 skickade Amnesty ut 170 nya blixaktioner och 129 uppdateringar av fall.

VISSTE DU ATT 1961 VAR ÅRET DÅ ...

- Berlinmuren börjar byggas.
- Jurij Gagarin blir första människan att resa ut i yttre rymden.
- John F Kennedy installeras som USA:s president och säger i sitt tal "fråga inte vad ditt land kan göra för dig, fråga vad du kan göra för ditt land".
- Kongos förste premiärminister Patrice Lumumba mördas i utbrytarstaten Katanga. År 2002 ber Belgien om ursäkt för sin roll i mordet.
- "Hylands hörna" har radiopremiär.
- Kuba invaderas av legosoldater som backas upp av USA. I Grisbukten besegras invasionen.
- Dag Hammarskjöld, FN:s generalsekreterare, dör utanför Ndola i nuvarande Zambia. Han är på väg för att medla under Kongokrisen och nu pågår en ny utredning inom FN för att få svar på frågan om planeten sköts ned.
- Lill-Babs Svensson sjunger "April, april" i Eurovisionsschlaggerfinalen.
- Dockan Ken skapas som bihang till Barbie och en ung generations kroppsideal kommer att påverkas under lång tid.

MILITÄRKUPP. Efter kuppen förs tusentals personer till Nationalstadion i Chiles huvudstad Santiago.

1973

Den 11 september 1973 tar militären, under ledning av **Augusto Pinochet**, makten i Chile. Den folkvalde socialistiske presidenten **Salvador Allende** dör under kuppen och tiotusentals personer fängslas. En Amnestydelegation släpps in i det militärstyrda Chile och de kommande åren kommer en rad rapporter om Chile från Amnesty. Engagemanget leder till tusentals nya Amnestymedlemmar i Sverige.

1977

Amnesty International får Nobels fredspris för att ha "bidragit till att säkra en grund för frihet och rättvisa och därmed också för fred i världen".

NOBELPRIS. Amnesty hämtar fredspriset i Oslo 10 december 1977. Ordförande Thomas Hammarberg är nummer 3 från vänster.

FOTO: NTB/SCANPIX

1973

En stor kampanj mot tortyr som pågått i två år avslutas 10-11 december med en stor konferens i Paris. Amnesty fortsatte enträget arbete mot tortyr och 1984 antog FN "Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig behandling och bestraffning".

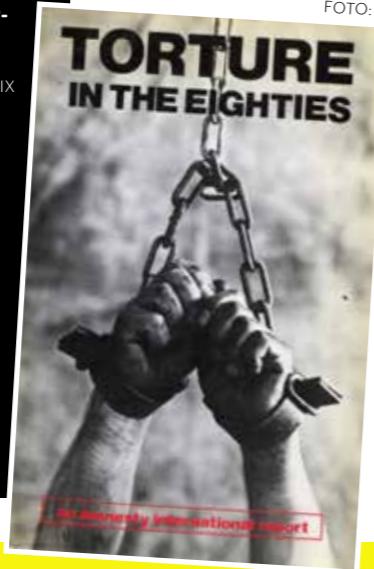

FOTO: AI

1977

Den 10-11 december arrangerade Amnesty en stor konferens mot dödsstraffet i Stockholm. Amnesty hade i mitten av 1970-talet beslutat att arbeta för ett avskaffande av dödsstraffet. Då hade 16 länder avskaffat dödsstraffet. Nu har antalet ökat till 103 länder.

På bilden syns **Garfield Todd**, premiärminister i Sydrhodesia på 1950-talet som sattes i husarrest efter 1965, **Thomas Hammarberg**, Amnesty Internationals ordförande, **Martin Ennals**, generalsekreterare, och **Olof Dahlén**, ambassadör med särskild inriktning på ideella organisationer.

AMNESTY PRESS NUMMER 2 2021

1990

Efter Iraks invasion av Kuwait den 2 augusti 1990 rapporterade Amnesty om övergrepp från ockupationsmakten. Den 10 oktober framträdde 15-åriga "Nayirah" inför ett kongressutskott i USA och berättade om hur hon blivit ögonvittne till hur irakiska soldater tagit kuwaitiska barn ur kuvöser för att låta dem dö. Både Amnesty och Human Rights Watch spred uppgifterna. Det avslöjades senare att Nayirah al-Sabah inte alls var något ögonvittne utan dotter till Kuwaits ambassadör i USA och att hennes framträdande arrangerats av PR-byrån Hill&Knowlton.

FALSKT VITNESMÅL. Nayirah al-Sabah vittnar inför ett kongressutskott i USA 10 oktober 1990.

1991

Ska Amnesty arbeta för sexuella minoriteters rättigheter? Den frågan ställde danska sektionen på det internationella rådsmötet, ICM, 1974. Därefter följde 17 år av livliga diskussioner där vissa menade att adoption av homosexuella som samvetsfångar skulle underminera allt annat Amnesty-arbete. Vid ICM-mötet i Yokohama i Japan 1991 beslöts till sist att Amnesty skulle arbeta för personer som fängslas på grund av sin läggning eller samtyckande sex mellan vuxna.

NUMERA SJÄLVKLART. Amnesty deltar i Pride i Ukrainas huvudstad Kiev i juni 2018.

FOTO: AMNESTY

1998

Under 1990-talet arbetar Amnesty och många andra organisationer för en Internationell brottmålsdomstol, ICC. I juli 1998 antas Romstadgan och den 1 juli 2002 inrättas ICC med säte i Haag. Domstolen ska beivra folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

DOMSTOL. I Haag finns ICC.

FOTO: HYPERGIO/WIKIMEDIA

2001

Vid det internationella rådsmötet, ICM, i Senegals huvudstad Dakar beslutar Amnesty om "fullt spektrum". Det innebär att Amnesty ska arbeta både för medborgerliga och politiska rättigheter och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, vilket banar väg för nya arbetsområden.

HEMMASEGER. Efter att besluten fattas vid ICM 2001 avslutades mötet med en fotbollsmatch där sektionen i Senegal vann.

FOTO: AI

KAMPANJ. Under åren har Amnesty drivit ett antal kampanjer mot tortyr.

2004

Den 10 december 2004 gjorde Amnesty grupp 154 en uppvaktning vid Syriens ambassad. Namnunderskrifter och ett pepparkaksfängelse ville dock inte ambassaden ta emot men däremot släpptes **Carl Söderbergh**, då generalsekretäre i svenska Amnesty, in. Det ledde till att en delegation från Amnesty den 17 januari 2006 kunde göra ett veckolångt besök i Syrien. Det var det första Amnestybesöket i Syrien sedan 1997 och Carl Söderbergh, beskrev möten med frigivna fångar "som berättade hur otroligt mycket våra brev betyder".

2004

I mars 2004 inleder Amnesty den globala kampanjen "Stoppa våldet mot kvinnor" som ska pågå i sex år. Även om många förövare är privata aktörer så pekar Amnesty på att stater har en skyldighet att skydda kvinnor från våld. Kampanjen blir en stor framgång i många länder och engagerar många i Sverige. 2008 kommer rapporten "Fallet nedlagt", om våldtäkter i de nordiska länderna.

FÄNGELSE. Pepparkaksfängelset som grupp 151 tog med till Syriens ambassad 10 december 2004.

FOTO: AMNESTY

KAMPANJSTART. Amnestys sektion i Togo i mars 2004.

FOTO: AMNESTY

2001

Amnesty Business Group bildas 2001 i svenska Amnesty med ett "Advisory Board" där tidigare statsministern **Carl Bildt** ingår. Bildt sitter också i Lundin Petroleums styrelse som kritiseras för grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna i Sudan. – Vi är djupt bekymrade av att Amnesty International kopplas till kränkningarna genom Carl Bildts plats i den svenska företagsgruppen, skriver ECOS, European Coalition on Oil in Sudan, till svenska Amnesty.

BLÅSVÄDER. Carl Bildts roll i Amnesty väckte kritik.

FOTO: BENGT NYMAN/WIKIMEDIA

LJUSET. Diana Redhouse (1923-2007), dotter till judar som lämnat Polen respektive Ryssland, gjorde 1963 ett förslag till julkort med denna symbol som Amnesty sedan valde att använda. Ljuset och taggtråden symboliserar ett kinesiskt ordspråk där taggtråden är mörkret och de glömda fångarna medan ljuset är Amnestys engagemang för att de inte ska glömmas bort.

2015

Vid Amnestys internationella rådsmöte, ICM, i Dublin antas en policy om "Staters skyldigheter att respektera, skydda och uppfylla de mänskliga rättigheterna för personer som säljer sex". Policyn innebär att Amnesty förespråkar avkriminalisering av både köp och säljande av sexuella tjänster. Den svenska sektionen förlorar närmare 2 000 medlemmar efter beslutet.

SÅ FÖDDES SVENSKA AMNESTY

Med hjälp av ett litet antal eldsjälar och ett stort engagemang föddes Amnestys svenska sektion. Här tittar vi tillbaka på den första tiden i organisationens historia.

TEXT: VERA HÄGGBLOM

Den svenska sektionen av Amnesty bildades officiellt i Fabiansalen i ABF-huset i Stockholm den 28 oktober 1964, tre år efter att den engelske advokaten **Peter Benenson** hade grundat organisationen. Till den nyfödda sektionens ordförande valdes **Hans Göran Franck**, medan övriga styrelsemedlemmar var **Per Wästberg**, **Catarina Stenberg**, **Jerker Thorén**, **Gunilla Lockne**, **Sven Hamrell**, **Carol Bejerot**, **Bertil Svanström** och **Ulf Ulfvarsson**. Medlemsavgiften bestämdes till 10 kronor per år.

direkt med det internationella sekretariatet i London eftersom det till exempel ännu inte fanns någon mellanhand som kunde fördela fångfall. Det var ju från början inte meningen att Amnesty skulle bli en permanent storskalig organisation, så inte ens i London fanns det klara riktlinjer för vilka krav som skulle ställas på en utländsk sektion".

När den svenska sektionen väl hade bildats började allt mer av arbetet gå via sekretariatet i Stockholm, och styrelsemedlemmarna gav sig själva i uppdrag

att starta varsin egen grupp där de värvade medlemmar till den färska organisationen. Under Amnestys barndom i Sverige var nästan alla medlemmar engagerade i såväl administration som upplysnings- och aktivistarbete. "Passiva medlemmar fanns inte", skriver **Katarina Hellström** och

HISTORIEBOK. I "Som droppen urholkar stenen" (Ordfront 2001) berättar **Jonathan Power** historien om Amnesty.

Jonathan Powers bok "Som droppen urholkar stenen" (Ordfront 2001), som behandlar hela Amnesty Internationals historia, beskriver dock **Katarina Hellström** och **Henrik Harr** – författarna till det avslutande kapitlet "Amnesty i Sverige" – hur en Amnestygrupp kommit igång i Göteborg redan 1962: "Göteborgarna korresponderade

1969. Medlemskort.

FOTO: CARLOS MONTECINOS

1970-TALET. Amnestymedlemmar demonstrerar.

1991. Distributionen på Gyllenstiernsgatan där frivilliga gjorde ett viktigt arbete.

➤ Henrik Harr. 1964 hade svenska Amnesty 50 medlemmar och två grupper, siffror som under 1960-talets sista år hade stigit till 4 000 respektive 195.

Som kontor användes till att börja med Hans Göran Francks advokatkontor på Kungsgatan 24 i Stockholm. Sektionen hade först inga egna anställda, däremot skickades ibland personer till det internationella sekretariatet i London där de arbetade med lön från Sverige.

Danne Grundin har nedtecknat sekretariatets historia och beskriver på medlemsidorna hur styrelsen först i december 1967 fattade beslut om att anställa en "välmeriterad kontorshjälp" tre timmar om dagen för en lön på 800 kronor i månaden, och i början av året därpå blev *Anita Nyberg* den svenska sektionens första anställda. 1969 började *Ulla Ridderstad* arbeta på sekre-

tariatet, som då hade fått egna lokaler på Kammakargatan i Stockholm.

Svenska Amnestys första ordförande, *Hans Göran Franck*, var en färgstark person som enligt Hellström och Harr var en bidragande faktor till att den svenska sektionen inom den internationella Amnestyrörelsen fick rykte om sig att vara "radikal och något bufflig. Hans engelska var mera effektiv än grammatisk och elegant". Då det 1966 kom fram misstankar att den brittiska sektionen hade tagit emot pengar av staten ville svenskarna bryta sig ur rörelsen: "Ingen fick ens misstänka att någon statsmakt kunde utöva inflytande över Amnesty".

Hans Göran Franck var advokat, son till en kyrkoherde och hade en bakgrund inom socialistiska kretsar genom föreningen Clarté. 1948-49 var han styrelseledamot i

EFFEKTIVT. Sven Nordqvists skildring av Amnestys vapen, pennan.

1980. Affisch till kampanj mot tortyr.

ORDFÖRANDE. Advokaten Hans Göran Franck på sitt kontor 1974.

KENT HULT/ SYDSVENSKAN BILD

Sveriges Kommunistiska ungdomsförbund, men senare gick han över till Socialdemokraterna där han bland annat var riksdagsledamot för partiet. Enligt Hellström och Harr var Hans Göran Franck också kontroversiell i det svenska samhället på 1960- och 70-talet: Många medlemmar ute i landet undrade varför inte styrelsen gjorde sig av med "den där kommunisten", och detta även sedan han 1971 blivit invald i Solnas kommunalfullmäktige för socialdemokraterna. Sektionens klara ställningstagande när det gällde övergrepp i länder som Sydvietnam, Grekland och Sydafrika gjorde att många betraktade amnestyaktivisterna som "nyttiga idioter" som gick i Kremls ledband. Det hjälpte inte att det största antalet adopterade fångar inom sektionen fanns i Sovjetunionen.

De tidiga arbetsgrupperna arbetade enligt den princip som Peter Benenson hade lanserat, nämligen att varje grupp tilldelades tre fångar vardera: från ett land i det kommunistiska östblocket, ett västland respektive ett land i "tredje världen". Anledningen till att detta var så viktigt var det politiska klimat som rådde i världen då Amnesty bildades: "Just 1961 betecknas ofta som det allra mörkaste året i världssamfundets utveckling efter kriget, och det på flera plan. Miljörörelsen

hade precis börjat upptäcka skadorna som var den nya välfärdens baksida. *Castro* hade nyligen tagit makten på Kuba och året efter förde missilkrisen världen närmare ett kärnvapenkrig än vad avskräckningsteoretikerna hade tänkt sig. En organisation som inte balanserade försiktigt mellan öst och väst hade inga utsikter att någonsin tas på allvar", skriver Hellström och Harr.

Världens tillstånd speglas också i protokollet för årsmötet 1965, där ordföranden avslutade mötet med en förhoppning om "att de nuvarande maktblocken så småning-

GRUNDPLÅT. Under premiärkvällen samlades 1 272 kronor och 99 öre in i kollekt från publiken. Sammanlagt gavs 57 föreställningar på Dramaten.

1982. Amnesty samlas i Mora för årsmöte.

1968. GRÖNA LUND. Hans Alfredson och Tage Danielsson i auktion mot juntan i Grekland.

1966. Ensemblem ur Å vilken härlig fred! Från vänster på övre raden; Georg Rydeberg, Thommy Berggren, Sigge Fürst, Lars Amble. Mellersta raden; Mona Malm, Irma Christenson, Sif Ruud, Helena Brodin, oidentifierad man. Nedre raden; Per Myrberg, Bengt Eklund, Ernst-Hugo Järegård.

FOTO: BEATA BERGSTRÖM

► om skulle vittra sönder och att man skulle få ökade möjligheter att arbeta för universella principer om tolerans mot medmänniskor”.

Amnestygrupperna ägnade mycket av sin tid åt att skriva brev till såväl samvetsfångar som de som höll dem fångna. Individen stod i fokus, och det bildades ofta starka relationer mellan grupperna och ”deras” fångar. I samband med att grupp 11 i Tranås fyllde 20 år beskrev *Annie Svärd* hur gruppen fick sina första fångfall: ”Vår grupp bildades i januari 1965 och fick gruppnummer elva. Vi hade skrivit till London och bett att få fångfall att arbeta för. Jag glömmer aldrig känslan när vi fick våra första fångfall. Det var oerhört högtidligt. Vi kände att vi hade tre människors öden i våra händer”.

I början av Amnestys existens i Sverige var ekonomin inte den bästa, då medlemsantalet fortfarande var lågt och det var svårt att få ihop stora summor pengar genom insamlingar då organisationen inte hade samma status som idag. När alltför kändisar gick ut med att de stödde Amnesty ökade dock intresset för organisationen rejält, enligt Hallström och Harr.

Det kanske tydligaste exemplet på det

är *Hans Alfredson* och *Tage Danielsson* som genom intäkterna från revyn ”Å, vilken härlig fred!” lade grunden till Amnestys bistandsverksamhet, Amnestyfonden. Initiativet kom från Hasse och Tages legendariska grupp 50, där bland andra även *Gösta Ekman*, *Märta-Stina Danielsson* och *Lennart Aspegren* ingick. Gruppen arbetade för ett stort antal samvetsfångar genom åren, bland annat *Kim Dae-jung*, som sedermera blev Sydkoreas president (1998-2003) och Nobelpristagare (2000).

Marianne Eyre började tidigt ansvara för fondens verksamhet på sekretariatet och i en intervju med Amnesty Press nummer 3/2016 berättar hon hur fondens bistånd framförallt användes till att ge ekonomiskt stöd till basbehov för samvetsfångar och deras familjer. Det var Amnestygrupperna som ansökte om medel till ”sina” adopterade fångar för ändamål som att till exempel köpa ett par nya glasögon, bidra till barnens skolgång eller ge stöd för att betala rättegångskostnader.

Bland alla de samvetsfångar som har adopterats av Amnesty under åren finns även kontroversiella namn. En av de

omkring 900 samvetsfångar i Rhodesia (nuvarande Zimbabwe) som mellan 1965-1980 adopterades av Amnesty var exempelvis *Robert Mugabe*. Då han dog 2019 beskrevs han som en tyrann och diktator, långt ifrån den frihetshjälte många såg honom som i kampen mot *Ian Smiths* rasistregim. Per Wästberg, vars grupp fått Mugabe som ett av sina fångfall och som utvecklat en nära vänskap med honom, sade i ett samtal med DN 2019 att ingen människa hade gjort honom mer besviken än Mugabe.

Redan 1983 konstaterade Amnesty att det i slutet av 1982 kommit rapporter om att civila dödades och sattes i interneringsläger, i det land där Mugabe tagit makten 1980. Även om detta

illustrerar att det inte finns några garantier gällande de personer som Amnesty har arbetat för genom åren ligger det kanske ändå något förtröstansfullt i orden en sydafrikansk samvetsfånge ska ha sagt till Hans Göran Franck, och som han enligt Pia Hallonsten funderade mycket på: ”det är inte bara en fråga om att befria fångarna, man måste också befria bödlarna”.

Mycket vatten har runnit under broarna sedan Amnestys svenska sektion först såg dagens ljus: 2020 låg antalet medlemmar på 88 578 personer och 139,4 miljoner kronor samlades in. Organisationen har genomgått stora förändringar. En sak har dock bestått genom åren – medlemmarnas starka engagemang för mänskliga rättigheter. ■■■

En svår balansgång i en föränderlig värld

Amnestys 60-åriga historia har inte varit någon rät linje linje av framgångar. Den tyske samtidshistorikern **Jan Eckel** ger en bild full av uppbrott, bakslag och omprövningar.

TEXT: JAN ECKEL ÖVERSÄTTNING: NINA LEKANDER

När den brittiske juristen Peter Benensons vädjanden om hjälp till "glömda fångar" dök upp i maj 1961 kunde ingen föreställa sig att en liten internationell grupp av kristna och humanistiska personer skulle bli till en världsomspännande organisation. En organisation som fick miljontals medlemmar och givare och som förstod sig på hur man hanterar medierna och kunde spela på politikens hela klaviatur. Något som kanske inte alltid hade med varandra att göra. Det som 60 år senare kan se ut som en rätlinjig framgångssaga var i verkligheten en historia av omstarter och bakslag, av insikter och märkligheter, av aktiviteter och dessas begränsningar. Och sist men inte minst en berättelse full av metamorfoser.

Den första ägde rum på 1970-talet då Amnesty – tack vare Londonsekretariatets villighet att expandera – tog språnget och blev en organisatoriskt ordnad och politiskt slagkraftig NGO (icke-statlig organisation). Man kunde därmed kontinuerligt bevaka brott mot de mänskliga rättigheterna i dussintals länder och använda uppgifterna för målinriktade politiska åtgärder.

Amnesty blev allt professionellare och förnyade kampen för mänskliga rättigheter.

Internationellt verkande människorättsgrupper hade funnits sedan länge. Men ingen av dem hade utövat ett så systematiskt och offentligt tryck eller fått en lika stor masspåverkan.

Under de här åren utvecklades Amnesty till en effektiv påtryckargrupp och växande gräsrotsrörelse. Geografiskt begränsades räckvidden i huvudsak till Västeuropa och Nordamerika. Där utvecklades och mångfaldigades engagemanget för människorätt och lockade fler och fler att delta. Många som anslöt sig på 1970-talet var besvikna på förändringskraften hos de politiska proteströrelser som bröt ut på 1960-talet men som stötte på patrull i slutet av decenniet.

Det till synes oändliga Vietnamkriget tycktes inte kunna hejdas i den ineffektiva fortsättningen av 1968 års proteströrelser. Många aktivister började se kampen för mänskliga rättigheter som en mer tillbakahållen form av försök att förändra världen: att sträva efter att rädda människor för människa, som filosofen *Arthur Danto* – medlem av Amnestys sektion i USA – senare skulle uttrycka det.

Detta kombinerades med de nya politiska känslor som kännetecknade de växande alternativa miljöer som Amnesty var en del av. Där utvecklades en sorts subjektivitetskultur som manifesterade sig i medlidande

med den misshandlade kroppen. Det växande engagemanget för mänskliga rättigheter berodde också på förändrade levnadsmönster. Tack vare billigare flygresor kunde många Amnesty-medlemmar i Västeuropa och Nordamerika komma närmare orättvisorna i fjärran länder. De kunde träffa flyktingar på plats, samtidigt som ökad mediebvakning satte ljus på staters förföljelser av sina medborgare.

1970- och 80-talen utgjorde en avgörande tid för Amnesty International. Organisationen kampanjer kunde överraska. Dokumentationen visar hur ➤

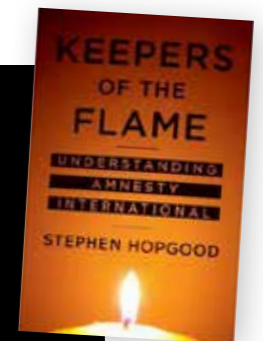
KONTAKTKARTA. Peter Benenson intervjuas 1991.

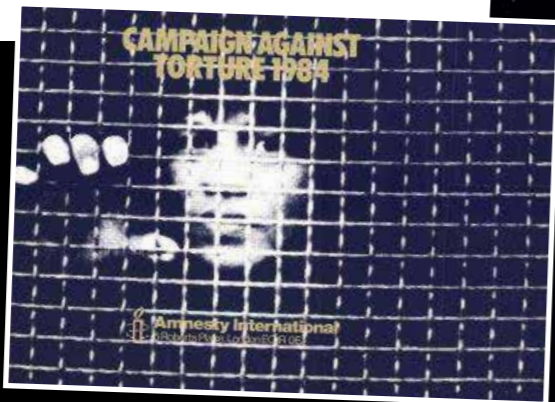
FOTO: MIGUEL ARANA/AMNESTY

LÄS MER

2006 kom Stephen Hopgoods bok "Keepers of the Flame. Understanding Amnesty International" där Amnesty Internationals utveckling skildras genom intervjuer, arkivmaterial och den möjlighet Hopgood gavs att inifrån få följa arbetet på Amnestys internationella sekretariat.

STOPPA TORTYREN!

Under årtionden har Amnesty enträget arbetat mot tortyr. Här ett axplock från olika länder och kampanjer.

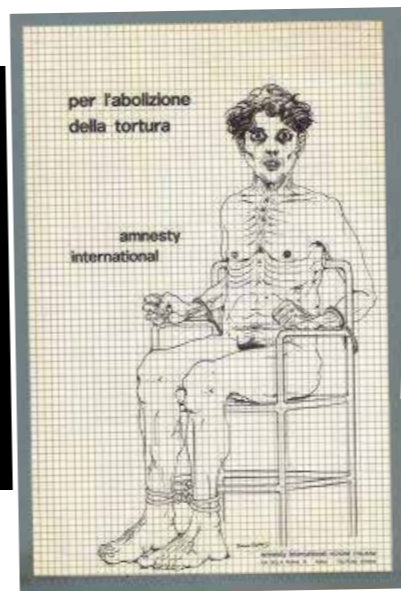

FOTO: RIA NOVOSTI/WIKIMEDIA

DISSIDENTEN SACHAROV

Andrej Sacharov (1921-1989) var en sovjetisk kärnfysiker. På 1970-talet grundade han en kommitté för mänskliga rättigheter och till försvar av politiska fångar. Han blev den mest kända sovjetiska dissidenten och fick 1975 Nobels fredspris. 1980 förvisades han till staden Gorkij (Nizjnij Novgorod) och först 1986 fick han återvända till Moskva. Europaparlamentet har instiftat ett årligt pris i hans namn för att belöna arbete för mänskliga rättigheter.

förvånade *Augusto Pinochets* militärer blev när aktivister från utlandet kontaktade ministrar och myndigheter i Chile och ställde frågor om fångar. Amnesty påverkade också den internationella agendan. Kampanjen mot tortyr väckte stor uppmärksamhet i medierna och fick västliga stater att fundera på hur de skulle handskas med brott mot mänskliga rättigheter i andra länder.

Tortyrfrågan blev hjärtat i Amnestys engagemang då den riktade blicken mot att inga som helst politiska eller ideologiska riktningar kunde rättfärdiga detta slags lidande. Kampanjen synliggjorde också ibland tveksamma politiska analyser inom viss högprofilerad aktivism. Om organisationen i sin strävan efter oavhängighet och neutralitet skulle hävda att tortyr användes i alla politiska system hotade det att sudda ut gränsen mellan demokratiska rättsstater och militärdiktaturer.

slutet av 1980-talet stod troligen Amnestys popularitet i zenit. Amnestys turnéer och galor med kända pop- och rockartister bidrog till detta. Därmed skedde ännu en metamorfos: den tidigare asketiska och minimalistiska aktivismen förvandlades till ett mer extrovert firande av ett gemensamt hopp under festligare former. Men nog fanns det konservativa röster som kritiserade ledningen för att – som det hette i en ilsken tidningsartikel – ha låtit

”moralfilosofen” *Sting* förklara för medlemmarna vem *Andrej Sacharov* var.

När de kommunistiska regimerna föll i Östeuropa från 1989 var Amnesty oförberedd. Den världspolitiska förändringen medförde organisationens djupaste identitetskris någonsin. Frånvaron av de två ideologiska lägren rubbade Amnestys politiska opartiskhet. Dessutom trodde det internationella sekretariatet att nya konflikter nu skulle utbryta i form av etniskt våld eller inbördeskrig som man skulle ha svårt att hantera med traditionella strategier.

Inte för att denna typ av konflikter var nya, men de fick nu mer uppmärksamhet i offentligheten och Amnesty International var illa rustat för att ta itu med massmord eller folkfördrivningar. Det visade sig som tydligast under folkmordet i Rwanda 1994, då Amnesty agerade sent och ineffektivt, vilket upplevdes som ett allvarligt misslyckande.

ljuset av ovanstående mödosamma orienteringssvårigheter och omströmmar var det allt annat än självklart att Amnesty skulle överleva nu när det kalla krigets kontext ej längre fanns. Det hade ju varit ursprunget till skapandet av Amnesty och ett tillstånd som hade varit under de första 30 åren av organisationens 60-åriga historia. Vilka ytterligare förvandlingar och förändringar som kan ske i framtiden kan historikerna inte förutspå. Men Amnesty förblir en medlemsstark människorättsorganisation med intensiv bevakning av världen som i viktiga situationer kan inkalla trovärdig politisk expertis.

Hur som helst har det gått lång tid sedan organisationen uppfann nya överraskande sätt för civilsamhället att agera. Och Amnesty är ännu en beständig del av ett etablerat internationellt politiskt landskap. Om det inte längre uppfattas som en subkultur, så bör det vara en god nyhet för många. ■■■

Fotnot: Jan Eckel, född 1973, är professor i samtidshistoria vid Eberhard Karls-universitetet, Tyskland. Denna artikel publiceras också i tyska Amnesty Journal.

HON ÄR AMNESTYS NYA CHEF

Den 29 mars tillträdde **Agnès Callamard** som generalsekreterare. Hon har en lång erfarenhet av arbete för mänskliga rättigheter och yttrandefrihet. Under 2016–2020 blev hon känd som en stridbar person när hon var specialrapportör i FN.

TEXT: ULF B ANDERSSON

Den 5 december 2019 meddelades att Amnestys generalsekreterare **Kumi Naidoo** skulle avgå av hälsoskäl. I början av 2020 tillträdde **Julie Verhaar** som tillförordnad generalsekreterare i väntan på en ny generalsekreterare.

Agnès Callamard, 56, kommer från Frankrike och har en lång internationell karriär bakom sig. Hon har bland annat varit chef för "The Global Freedom of Expression Project" vid Columbia University i New York och chef för yttrandefrihetsor-

STRIDBAR. Agnès Callamard utanför Saudiarabiens konsulat i Istanbul 29 januari 2019 när hon utredde mordet på Jamal Khashoggi. FOTO: CEMAL YURTTAS/DHA /TT

ganisationen Article 19. År 2016 blev hon FN:s specialrapportör för utomrättsliga, summariska och godtyckliga avrättningar. Där blev hon uppmärksam för flera granskningar som inte tvekade att utmana mäktiga krafter, till exempel när hon i sin utredning om mordet på journalisten **Jamal Khashoggi** inne på Saudiarabiens konsulat i Istanbul den 2 oktober 2018 slog fast att det fanns kopplingar till Saudiarabiens kronprins **Mohammed bin Salman**.

Eller när hon hävdade att USA:s mord på den iranske generalen **Qasem Soleimani** i Iraks huvudstad Bagdad den 3 januari 2020 var olaglig då USA inte kunde presentera bevis för att attacken var motiverad. USA:s svar blev att anklaga Agnès Callamard för att "denna tendentiösa rapport underminerar mänskliga rättigheter genom att ge fri lejd till terrorister".

Den 23 april mötte Agnès Callamard omkring 15 redaktörer inom Amnesty International vid ett digitalt möte där hon svarade på i förväg inskickade frågor. Hon berättar om dödshot från Saudiarabien i januari 2020 i samband med rapporten om Khashoggi, som hon avslöjade först i mars 2021 i en intervju i *The Guardian*.

– Jag informerade FN:s säkerhetsavdelning när hoten kom, berättade hon. Jag ville inte skapa hysteri kring det hela. Jag har ju mött hotade människor som måste byta säng varje natt så jag vill inte jämföra min situation med dem.

Hon har också blivit hotad av Filipinernas president **Rodrigo Duterte** som flera gånger 2017 sade att han skulle slå henne om hon undersökte uppgifterna om att tusentals personer

avrättats utomrättsligt under Dutertes krig mot narkotikan.

Agnès Callamard trivdes i rollen som specialrapportör åt FN: – Det stärkte mitt självförtroende. Undersökningen av mordet på Khashoggi var ju som en brottsutredning där straffrihet rådde och det internationella samfundet var maktlöst. Jag undersökte brott i många länder och jag ville försöka vidga mandatet till att också omfatta fler kvinnor som ofta utsätts i den privata sfären.

Genom undersökningar i länder som Nigeria, Irak och Syrien har Agnès Callamard kommit fram till att nya metoder "utanför boxen" som kan vara "hädelse för vissa jurister" behövs:

– Vi ser stater som garanter för mänskliga rättigheter. Men många människor blir offer för väpnade grupper som utövar en de facto-kontroll som är jämförbar med regeringars kontroll. Här saknas ett ramverk för hur offer för till exempel Boko Haram i Nigeria inte ska bli bortglömda.

Frågan om hur hon ser på 60-årsjubilerande Amnesty Internationals framtid vill hon inte svara på:

– Jag är nu inne i en fas av lärande och lyssnande. Det skulle vara arrogant att pådyvla rörelsen min vision efter att ha haft tjänsten i en månad.

Hon arbetade på Amnesty International 1995–2001, bland annat som kabinetschef för generalsekreteraren **Pierre Sané** och beskriver den perioden som mycket lärorik. Amnesty har förändrats sedan dess men hon noterar med glädje att försvaret av yttrandefriheten och utrymme för civilsamhället finns med i förslaget för nästa strategiska plan.

– Jag är också hoppfull att Amnesty, genom att på olika nivåer erkänna problem med rasism, ska kunna åtgärda frågor om diskriminering, vare sig det handlar om kön, ras eller klass, säger hon. ■■■

TIDIGARE GENERAL- SEKRETERARE

Peter Benenson
Storbritannien
1961–1964

Jack Halpern
Sydafrika
1964–1966

Eric Baker
Storbritannien
1966–1968

Martin Ennals
Storbritannien
1968–1980

Thomas Hammarberg
Sverige
1980–1988

Ian Martin
Storbritannien
1988–1992

Pierre Sané
Senegal
1992–1998

Irene Khan
Bangladesh
2001–2010

Salil Shetty
Indien
2010–2018

Kumi Naidoo
Sydafrika
2018–2020

FRIHET, AMNESTY OCH

Under hösten 1988 genomförde Amnesty en gigantisk turné kallad "Human Rights Now!". **Eva-Li Johansson** från Amnesty Press var på plats i Budapest för en unik händelse bakom Järnridån som ännu delade Europa.

TEXT: EVA-LI JOHANSSON

En ungersk soldat ler förläget. Unga tjejer håller händerna för ansiktet och andra vrålar rakt ut då Bruce Springsteen kastar sig upp på en dundrande högtalare. Han möts av ett jubel från 90 000 människor som ljuder långt bortom Budapest – kanske ända till Moskva. Klockan är två på natten då soldaten sträcker upp händerna och budskapet om mänskliga rättigheter gått ut till ungdomar i Östeuropa.

Bruce Springsteen dryper av svett i den kyliga vinden som sveper in över Nepstadions publikhav. Just nu är han den stora stjärnan som talar om mänskliga rättigheter – på ungerska – och sjunger "Born in the USA" och andra världshits som publiken kan utantill.

På presskonferensen är han däremot en helt vanlig kille med engagemang i den blyga blicken. Ändå råder det ingen tvekan om vem som är "The Boss" för hans slår sig helt självklart ned mellan Jack Healey, konsertturnéns producent, och Franca Sciuto, Amnestys internationella ordförande.

Minst tvåhundra journalister och fotografer från hela Östblocket, och många andra länder, trängs med sina bandspelare och stativ. Kamerablixtarna hettar upp luften och

träffar även Youssou N' Dour, Tracy Chapman, Peter Gabriel, Sting och de ungerska artisterna, János Bródy och Laszlo Földes.

– Genom att vara med i turnén vill jag försöka bidra till att förtrycket minskar lite i världen, säger Bruce Springsteen i ett kort anförande.

Sting konkretiserar budskapet och berättar att han har fyra barn.

– Jag vill att de ska få ta över en värld som är både tryggare och lyckligare än den som vi nu lever i säger han med självklar rättframhet.

Peter Gabriel är mer lågmäld och riktar in sig på att alla länder misslyckas med att försvara de mänskliga rättigheterna.

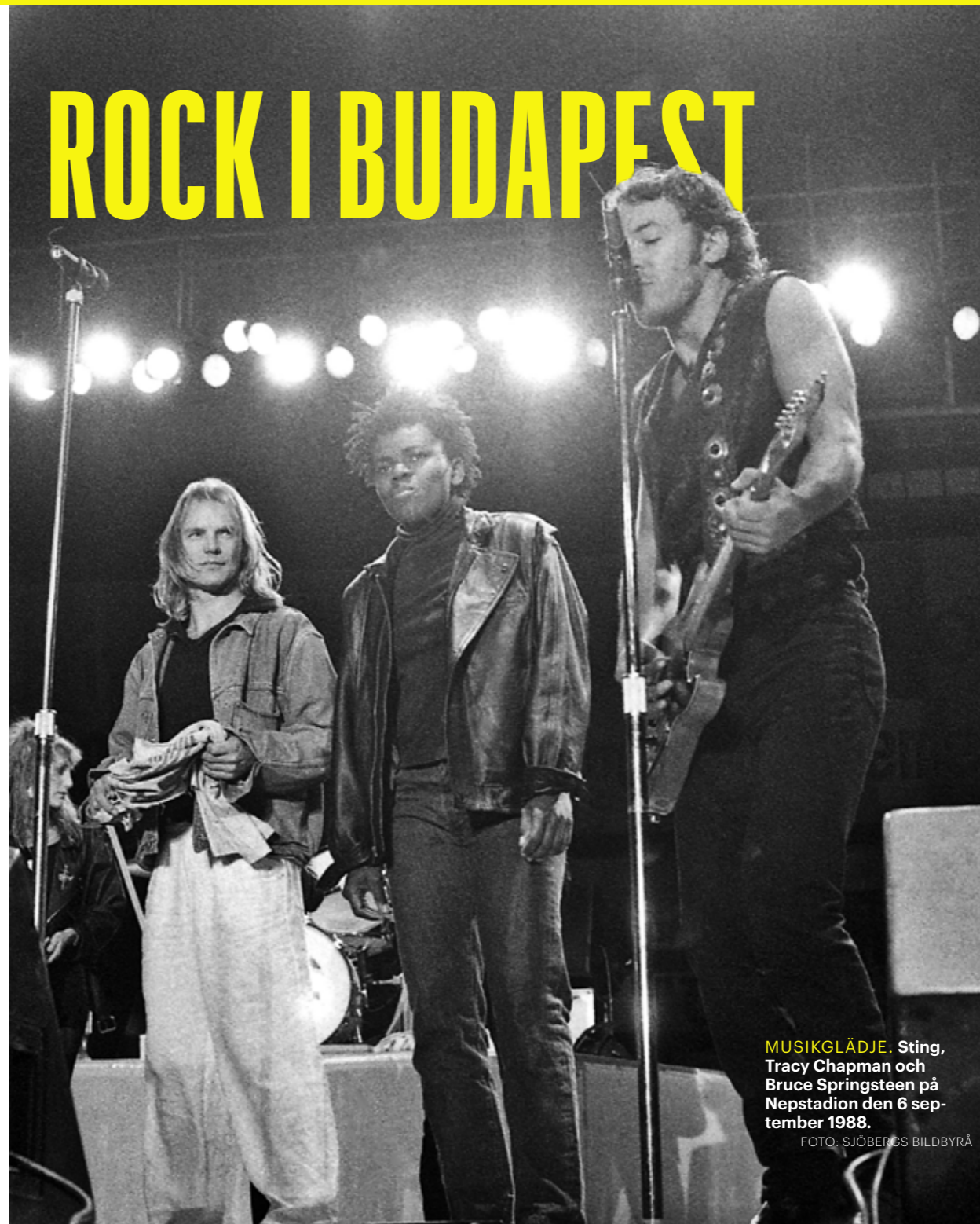
– Varje regering måste se till att rättigheterna införlivas med landets lagstiftning, framhåller han.

Frågorna släpps fria och stämningen är upprymd. En journalist undrar vilka sånger artisterna i världsturnén valt ut för att förmedla sitt budskap – Mänskliga rättigheter Nu!

– Jag spelar samma låtar som på andra konserter men mycket snabbare! säger Bruce Springsteen och får applåder och skratt.

En jugoslavisk journalist frågar varför konsertturnén inte kommer till hans hemland där provinsen Kosovo står i blickfånget för kränkningar av de mänskliga rättighe-

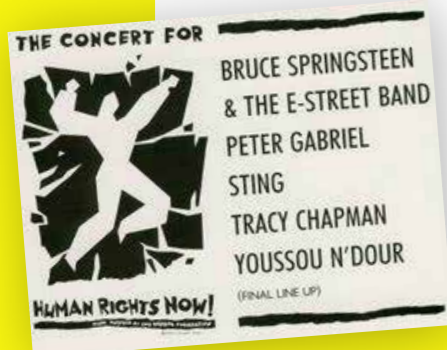
ROCK I BUDAPEST

MUSIKGLÄDJE. Sting, Tracy Chapman och Bruce Springsteen på Nepstadion den 6 september 1988.

FOTO: SJÖBERGS BILDBYRÅ

Denna text har tidigare publicerats i Amnesty Press nr 10-11 1988.

► terna. Har rocken och mänskligheten vänt ryggen åt Jugoslavien?

En förbluffad arrangör spörrar upp ögonen och svarar overseende:

– Det handlar om sunt förnuft. Vi har sex veckor på oss och kan inte besöka alla länder i världen.

Stämningen laddas upp och nu går det inte att komma förbi den brännande problematiken i Transsylvanien, Rumänien, där 1,7 miljoner ungrare hotas av förflyttning från små byar till ”jordbruksindustriella centra”. Flyktingar uppges ha strömmat in i Ungern och de båda länderna befinner sig i öppen konflikt.

– Den ungerska minoriteten i Rumänien förtrycks. Men varje människa har rätt till en nationalitet. Varje människa har rätt att passera gränser, säger Sting och Franca Sciuto knyter an till ämnet:

– Amnesty välkomnar att Ungern tagit emot över 50 000 ungrare som flytt från Rumänien. Vi är oroliga för vad som händer där, speciellt över uppgifter om att ungrare har fängslats vid gränsen.

Då *László Földes* i det ungerska bandet *Hobo Blues Band* tar upp den känsloladdade frågan under konserten sträcks tusentals armar i luften. Miljoner ungrare har släktingar i Transsylvanien och alla jag träffar vill prata om ”Rumäniens övergrepp mot våra bröder och systrar”.

”Passa på och berätta om alla demonstrationer i Budapest mot Rumänien...” viskar en kompis till *Tibor Kércz*, som är universitetsstuderande och befinner sig i folkhavet på gräsplanen framför scenen. Tracy Chapmans röst strömmar ur högtalarna och vi kan knappt höra varandra då vi pratar om temat för kvällen: FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna. Det kan inte ha undgått någon i publiken att själva anledningen till att världsartisterna är i Budapest är 40-årsjubileet av förklaringen. Scenen

inramas av en världskarta i blågröna nyanser med texten ”1948 FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna 1988”.

– I Ungern vet vi knappt vad som menas med mänskliga rättigheter. Därför behövs den här konserten. Är det nåt som fastnar i medvetandet i kväll så är det just de två orden. De behövs. Vi behöver mer frihet. I skolan fick vi knappt lära oss om FN-deklarationen – så det är bra att vi får göra det nu! säger *Tibor*.

Under kvällen sprids det över 100 000 exemplar av FN-deklarationen på ungerska till publiken.

På en särskild upplaga av den kan man skriva sitt namn på ett löstagbart ”kvitto”. Det gör ungefär 36 000 ungdomar, enligt arrangörerna. Och inte bara ungdomar, utan massor av poliser!

Amerikanskan *Tracy Chapman* gör en paus, berättar kort om Amnesty International och säger att alla måste uppmana sina regeringar att skydda deras mänskliga rättigheter.

– Två tredjedelar av publiken förstod nog inte vad hon sade, gissar ungararen *Vajna Zalot* som själv pratar utmärkt engelska.

Förstod du vad *Tracy Chapman* just sade, frågar jag killen som står bredvid.

Han ser bekymrad ut.

Vajna tolkar.

LADDAT. *Tracy Chapman* och *Bruce Springsteen*. FOTO: SJÖBERGS BILDBYRÅ

PRESSMÖTE. *László Földes* (ungerska *Hobo Blues Band*), *Bruce Springsteen*, *Tracy Chapman*, *Sting*, *Peter Gabriel*, *János Bródy* och *Youssou N'Dour* håller presskonferens för över 200 journalister när ”*Human Rights Now!*” kom till Budapest. FOTO: SJÖBERGS BILDBYRÅ

Killen skakar på huvudet och anledningen är bara den att han är från Jugoslavien och varken pratar engelska eller ungerska. FN-deklarationen han håller i handen är därför lika obegriplig för honom.

I den mån jag överhuvudtaget kan prata med de jugoslaver, tjecker och polacker som kommit till konserten så ler de bara och skakar på huvudet då jag nämner Amnesty. För österrikarna är Amnesty däremot alldeles självklart och i Budapest vet man – för här har ”chefen” varit!

Amnestys generalsekreterare *Ian Martin* var i Budapest ett par dagar före konserten för överläggningar med regeringen. Uppmärksamheten i massmedia var stor.

– Jag tog bland annat upp frågan om Amnestys möjligheter att bilda grupper i

Ungern och de verkar sympatiskt inställda till det. Framst hänger det på om ett lagförslag som underlättar bildandet av oberoende organisationer går igenom i december, berättar han för Amnesty Press.

Då *Peter Gabriel* står på scenen får jag möjlighet att intervjua en av de mest inflytelserika politikerna i Ungern, politbyråmedlemmen *János Berecz*. Vi slår oss ned i ett rum bakom scenen där borden dignar av ost, skinka, salami, frukt och drycker och där människor rusar fram och tillbaka för att ordna allt som måste klaffa under den största rockkonserten någonsin i Budapest.

Intellektuella ungrare hade berättat för mig om sin välvilliga inställning till *Berecz* ►

SAMLAROBJEKT. En tröja från Amnestys turné 1988. Notera felstavningen på Nepstadion. FOTO: EBAY

och jag hade förstått att han på ett tidigt stadium backat upp konsertplanerna i Budapest. Tolken gör sig redo – men just i det ögonblicket inträffar något märkligt. Herr Berecz försvinner.

Någon för bort honom mot scenen och nästa dag rapporterar massmedia att han under konserten uttalat aktivt stöd för de mänskliga rättigheterna.

I den förvirrade upphetsning som råder bakom scenen är det inte heller så märkligt att någon plötsligt "försvinner". Det märkvärdiga är snarast att allt tycks klaffa så bra.

Allt kan dock inte klaffa. En omtalad miss i förberedelserna var att huvudarrangörerna, Concerts for Human Rights Foundation, inte stavade rätt till Nepstadion, folkets stadion, i Budapest. Istället står det Mepstadion på affischer, t-shirts, med mera.

– Vi hörde av oss minst tjugo gånger, via telefon, telefax och telex, till dem och påpekade felet... berättar en upprörd Guörgy Lakos som skötte vissa arrangemang inför Budapestkonserten.

Men Lakos har kanske ett visst ansvar för en annan miss – som kan ha bidragit till att vissa ungrare idag har en lustig bild av sportföretaget Reebok (som täcker konsertturnéns eventuella förluster upp till 10 miljoner dollar). I turnéns logotype står det med små bokstäver "Made possible by Reebok Foundation", vilket till ungerska översattes med orden "Reebok Foundation är turnéns turistguide".

Företagets PR-representanter, iförda svarta mockajackor med Human Rights Now! – och Reebokmärken, skymtar fram i jäktet bakom scenen. Jag förstår inte vad

de egentligen uträttar för den enda "svartjacka" jag kommer till tals med visar sig vara Jim Henke, redaktör för den internationella rocktidningen Rolling Stone.

Han följer med artisterna till alla 20 städerna på fem kontinenter för att skriva en bok om världsturnén. Enligt planerna ska den publiceras redan på de mänskliga rättigheternas dag – då kampanjen Human Rights Now! avslutas.

Av de hundratals personer med olika uppgifter som följer med hela konsertturnén, finns fem människorättsaktivister från olika delar av världen. Chilenskan Veronica de Negri stöter jag på just som Sting intar scenen och möts av öronbedövande applåder.

Veronica berättar om den dag i juli 1986 då chilenska soldater satte eld på hennes son Rodrigo och väninnan Carmen på en gata i Santiago. Carmen klarade sig men Rodrigo dog några dagar senare.

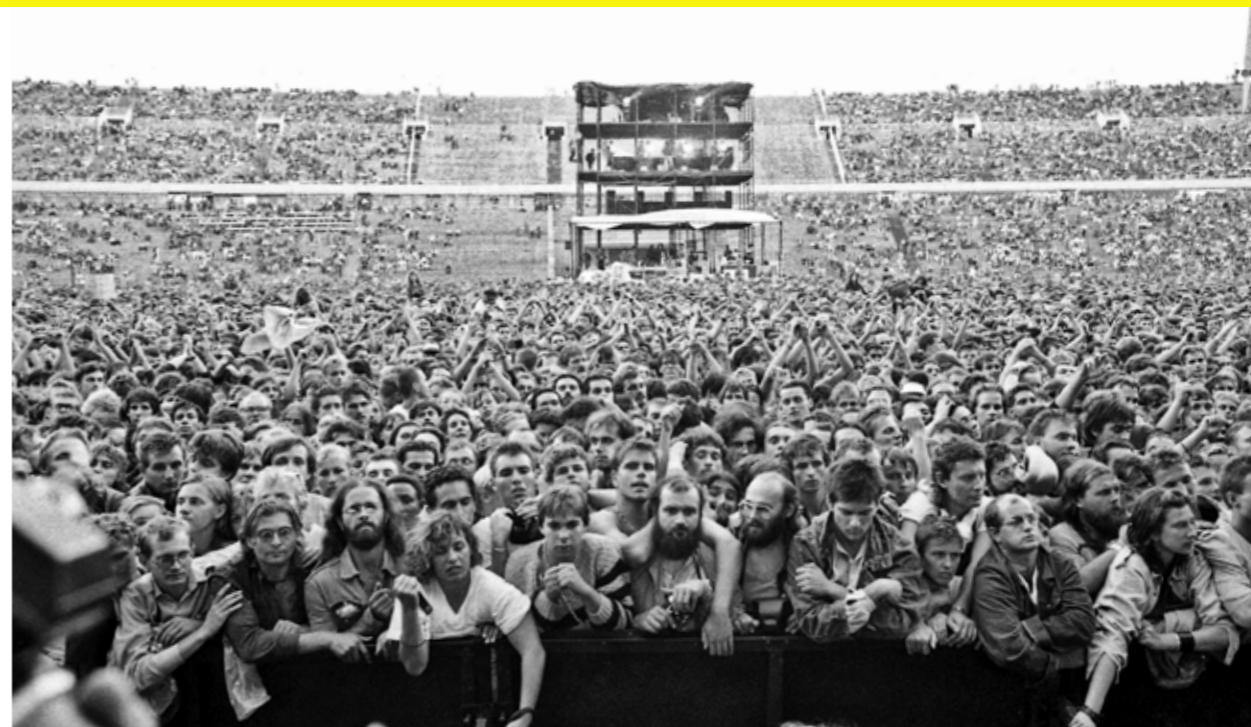
– Jag hoppas att jag snart får återvända till Chile, om så bara för att sätta blommor på hans grav, säger Veronica.

Hon kom som politisk flykting till Washington, USA, för 15 år sedan efter att ha själv ha suttit fängslad och blivit svårt torterad. Då konsertturnén kommer till USA om en dryg vecka kommer Veronica att söka visum för att kunna återvända till Chile.

– Pinochet har sagt att alla flyktingar – med vissa undantag – ska kunna återvända. Jag vet inte om jag är ett undantag...

Sting träffade Veronica 1986 under Amnesty Internationals konsertturné Conspiracy of Hope i USA. Mötet berörde honom djupt och han bestämde sig för att spela in och tillägna Amnesty den berömda Billie Holiday-låten, Strange Fruit.

– Sting har berättat att en slöja drogs bort från hans ögon då han hörde min historia. Han såg allting klarare, berättar Veronica

EXTAS. 90 000 besökare på Nepstadion i Budapest.

FOTO: SJÖBERGS BILDBYRÅ

alltmedan musiken tränger in bakom scenen och orden i Stings stora hit "How fragile we are" (Så ömtåliga vi är) får en alldeles speciell innebörd.

Veronica de Negri berättar att även Bruce Springsteen blev illa och djupt berörd av att höra henne berätta om de chilenska säkerhetsstyrkornas övergrepp.

– Det bekräftar mitt intryck av Bruce Springsteen under turnén. Han tar del i alla möten och middagar med stort engagemang och vill verkligen lära sig mer om de mänskliga rättigheterna, berättar Jim Henke samtidigt som stämningen påtagligt höjs i den jättelika folkmassan på gräsplanen och på läktarna.

Peter Gabriel är populär i Budapest, Sting är troligen ännu populärare, men det är ingen tvekan om vem som är populärast. Nu väntar 90 000 på Bruce Springsteen.

Det finns ett tillstånd som kallas extas. Då 90 000 får utlopp för alla sina förvänt-

ningar och känslor – samtidigt – uppstår en mänsklig tryckvåg som troligen ligger nära ordets verkliga innebörd. Nu står han på scenen. Det känns. Oavsett vad man tycker om hans halsbrytande rocknummer eller hans budskap om de mänskliga rättigheterna på ungerska, så känns det.

Någon berättar i efterhand att de inte riktigt förstod vad han sade. Men att det handlade om att mänskliga rättigheter är viktigt – det förstod man.

Under slutscenen då alla artisterna sjunger den legendariska Bob Dylan-låten "Chimes Of Freedom", vecklar några ungdomar ut en banderoll med texten "Kom till oss i Tjeckoslovakien". Det finns ingen chans att deras önskan ska uppfyllas – inte nu.

Men det finns ännu i det här läget en chans att turnén kommer till Sovjetunionen. Det sägs att en talesman för Sovjetregimen finns med på konserten i Budapest. Förhandlingarna fortskrider.

Liksom arbetet för de mänskliga rättigheterna. IIII

Hela Ungern sjunger med

János Bródy står ensam inför 90 000 människor i den kyliga kvällen på Nepstadion. Så lyfter han gitarren och orden i hans frihetssång "Om du var en ros" strömmar emot honom från publiken. I Ungern är János Bródy inte ensam i sin längtan efter frihet.

TEXT: EVA-LI JOHANSSON

Denna text har tidigare publicerats i Amnesty Press nr 10-11 1988.

Under konsertkvällens hektiska uppmärksamhet var *János Bródy* blek och nervös. Då jag träffar honom några dagar senare kopplar han av med familjen på en privat tennisklubb dit gästerna anländer i Mercedes eller BMW längs de grönskande kullarna ovanför Donau. Men han är fortfarande blek och hans anspråkslöshet rimmor dåligt med klubbens chica atmosfär.

– Jag är ingen optimistisk typ men jag tycker att konserten uppfyllde sitt syfte. Den gjorde bra reklam för FN-förklaringen. Och reklam behövs för i Ungern vet få människor vad mänskliga rättigheter står för, säger han eftertänksamt.

Han menar att konserten låg alldeles

FOTO: GÁSPÁR STEKOVICS/WIKIMEDIA

NUTID. János Bródy var en viktig gestalt i ungersk musik under årtionden.

rätt i tiden. Alltsedan regeringen Grosz makt tillträde i våras har Ungern blivit ett allt öppnare samhälle. Det illustreras bland annat av att massmedia nu tar upp ämnen som tidigare var tabubelagda. Mänskliga rättigheter hör till de ämnena.

– Just idag såg jag ett TV-inslag som handlade om att det knappt står någonting i skolböckerna om FN-förklaringen. Tidigare i veckan sade en juridikprofessor att den enda mening som borde finnas kvar i en ny grundlag är "Ungerns huvudstad heter Budapest". Det är otroligt! säger János Bródy.

en mening handlar en nya öppenheten om att gapet mellan teori och praktik håller på att minska och det – menar János Bródy – är viktigt rent psykologiskt.

– Det finns ingen som kan leva upp till socialismens höga ideal. I år efter år har vi därför gått omkring och känt oss som syndare... Jag tror inte att gapet mellan ord och handling kan överbryggas helt i någon stat men det kan bli betydligt mindre än här.

Han framhåller att ingen har blivit direkt förföljd för avvikande politiska åsikter i Ungern på senare år. Men det finns sofistikerade metoder för bestraffning: utfrysning på arbetsplatsen, svårigheter med att få pass och andra handlingar, etcetera. János Bródy vet. Han är en av dem som myndig-

BANNLYSTA. Illés, där János Bródy ingick, gjorde LP om FN:s allmänna förklaring.

DÅTID. János Bródy var en av de lokala artisterna vid konserten i Budapest.

heterna haft verkliga problem med. Ju mer de försökte hejda honom, desto populärare blev hans musik.

Det började under 1960-talets första år. János Bródy var med i rockgruppen Illés och medlemmarna hade långt hår och klädde sig i jeans. Från att till en början ha spelat engelsk rock inriktade de sig mer på ungersk, nyskapande musik. De var oerhört populära – hos publiken. Från officiellt håll anklagades de för att vara "allierade med fienden".

– Vår musik bannlystes och vi fick bara spela i små städer. Vårt namn fick inte nämnas. Vid ett par tillfällen ställdes vi inför domstol, en gång för dåligt uppförande, en annan gång för agitation mot socialismen.

– Men vi fängslades aldrig – då hade vi

blivit martyrer... småskrattar János Bródy.

Illés är såvitt känt den enda rockgruppen i världen som spelat in en LP om FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. En röst läser några av förklaringens artiklar och varje låt har en artikel som tema. LP-skivan tillägnades *Angela Davis*, den amerikanska medborgarrättskämpen som kom att bli en symbol för det revolterande USA på 60-talet. Men då myndigheterna förstod att Illés menade att inte enbart Angela Davis mänskliga rättigheter borde respekteras, så bannlystes skivan.

– Priset på LP:n steg till enorma summor på den svarta marknaden!

Men mest älskad i Ungern är János Bródy för sin sång "Om du var en ros". Den handlar om frihet, om ett fönster så stort att hela världen kan se in i det (eller ut ur det), om

► en gata som protesterar mot tanksen som kör över den genom att öppna sig till en grop av asfalt. Den sjungs lika ofta – eller oftare – än den ungerska nationalsången.

– Men det är ingen protestsång i egentlig mening. Det är en sång om människors behov av att få tänka fritt, förklarar János Bródy.

– För människorna i Ungern betyder mänskliga rättigheter och frihet exakt samma sak. Och frihet betyder att få åka vart man vill och säga det man vill, förtydligar han.

Vad betyder då frihet för János Bródy?

– För mig handlar det mycket om att kunna säga nej till något eller någon. Att kunna säga ”lämna mig ifred” om det behövs.

Under årens lopp har János Bródy funderat mycket kring begreppet mänskliga rättigheter. För honom personligen är ordet värdighet viktigt i det sammanhanget.

– Det är viktigt att inte vara rädd för att bli fri och jämlik tillsammans med andra. Och då är det viktigt att acceptera andras värdighet. För mig betyder det att andra tycker och tänker annorlunda än jag, utan att de för den skull är bättre eller sämre.

János Bródy är 42 år och har två små barn. Sedan de kom till världen har hans liv förändrats avsevärt. Numera är familjen och privatlivet viktigare än musiken. Han ger sällan konserter utan framträder hellre på små klubbar.

Mönstret tycks välbekant. De som stod på barrikaderna 1968 har fått barn och blivit realister. Andra får ta över kampen.

– Det är nog sant – nu vet jag bättre vad som går att förändra. Men det finns en ny generation som kan ta över. Att vilja förändra världen är något biologiskt hos alla unga. Och nu är tiden mogen för ungrarna att erövra sina rättigheter. Det är viktigt, för det är inte bara en regerings uppgift att ge mänskliga rättigheter till folket. ■■■

Det var en annan tid

Amnestys turné för mänskliga rättigheter genomfördes under en tid när världen snart skulle förändras. Genomslaget var enormt.

TEXT: ULF B ANDERSSON

Amnesty Internationals musikturné ”Human Rights Now!” var en gigantisk satsning som under hösten 1988 förde ut budskapet om mänskliga rättigheter till över en miljon människor i fyra världsdelar med hjälp av artisterna Bruce Springsteen, Sting, Peter Gabriel, Tracy Chapman och Youssou N’Dour.

Genomslagskraften för de 19 konserterna var enorm i massmedier runt om i världen och den 10 december 1988 överlämnades över tre miljoner namnunderskrifter från över 130 länder, däribland 204 000 namn från Sverige, till FN:s generalsekretäre Javier Pérez de Cuéllar.

En tre timmar lång film om konsertturnén och arbetet för mänskliga rättigheter sändes den 10 december 1988 i över 50 länder, däribland Sverige. Amnesty beskrev i sin årsrapport 1989 hur medlemsantalet ökade i en rad länder, däribland Argentina, Brasilien, Costa Rica, Grekland, Indien, Italien, Japan och Spanien.

Bevakningen av kampanjen ”Human Rights Now!” i Amnesty Press hösten 1988 är ett tidsdokument från en annan tid. Det var en tid då järnridån ännu delade Europa, apartheidsystemet var kvar i Sydafrika och i Latinamerika styrde ännu Augusto Pinochets militärregim i Chile.

artiklarna berättas om hur omkring 20 000 sydafrikaner reste till konserten i Zimbabwes huvudstad Harare där 75 000 besökare dansande krävde frihet för Nelson Mandela och alla politiska fångar i Sydafrika. Vid presskonferensen inför konserten i São Paulo krävde Sting att den brasilianska regeringen omedelbart skulle se till att regnskogarna skyddas och ett slut på övergrepp mot fattiga bönder i landtvisiter. I Costa Rica bad kyrkoledare till Gud för att konserten skulle ställas in då artisterna påstods uppmuntra till knarkande och satansdyrkan. President Óscar Arias, som 1987 hade fått Nobels fredspris, välkomnade dock konserten. I Argentina, USA och Kanada hölls två konserter och i Indiens huvudstad New Delhi stärkte konserten den indiska sektionens arbete. I Elfenbenskusten beskrevs konserten i Abidjan som ”halleluja för mänskliga rättigheter”.

Till konserten i Mendoza i västra Argenti-

16 JUNI 1989. I slutet av 1980-talet var Viktor Orbán en ung liberal. FOTO: TWITTER

tina kom minst 10 000 besökare från Chile. Konsertens höjdpunkt var när Sting tillsammans med chilenska och argentinska ”mödrar” i vita sjaletter och porträtt av sina anhöriga sjöng ”They dance alone”, en hyllning till de kvinnor som i militärdiktaturens Argentina och Chile förlorat sina män som ”försvunna”.

Amnestys turné genomfördes i en tid då förhoppningarna om att stärka de mänskliga rättigheterna var starka. I samband med konserten i Ungerns huvudstad Budapest uttryckte flera av de som intervjuades av Eva Li-Johansson i september 1988 förhoppningar om att Amnesty snart skulle tillåtas verka i Ungern.

Den 27 juni 1989 öppnades järnridån mellan Österrike och Ungern och den 9 november 1989 var Berlinmurens tid över. Den 14 december 1989 hölls fria val i Chile och i mars 1990 lämnade Pinochet makten. I februari 1990 frigavs Nelson Mandela och de sydafrikanska befrielse rörelserna ANC och PAC blev åter lagliga.

I dagens Ungern finns Amnesty kvar men är under hårt tryck från Viktor Orbáns nationalkonservativa regering som styr sedan 2010. Viktor Orbán var i slutet av 1980-talet ledare för student- och ungdomsrörelsen Alliansen av unga demokrater.

Den 26-årige Orbán höll den 16 juni 1989 tal vid återbegravningen av Imre Nagy, ledaren för den ungerska revolutionen 1956, och det gav eko över hela världen när den unge liberalen krävde fria val och att de sovjetiska trupperna skulle lämna Ungern.

Idag är det tveksamt om Amnesty skulle få tillstånd för en konsert för mänskliga rättigheter på Ferenc Puskás-stadion, som Nepstadion numera heter. ■■■

DOKUMENTATION. James Henke (1954-2019) var under många år journalist vid magasinet Rolling Stone. Han följde turnén 1988 och skrev boken ”Human Rights Now!”

Ett år präglat av coronapandemin

Amnesty lämnar ett turbulent år bakom sig med anklagelser om rasism och en generalsekreterare som avgick. Årsmötet beslutade att Amnesty under 2021 ska arbeta för att förbättra den rättsliga situationen för ensamkommande afghanska ungdomar.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

För andra året i rad höll Amnesty digitalt årsmöte på grund av coronapandemin. Det pågick under flera eftermiddagar och kvällar mellan den 3 och 9 maj. 124 röstberättigade medlemmar deltog i ett eller flera pass under veckan.

Covid-19 har inte bara påverkat formen för årsmötet. Pandemin var en av tre utmaningar som den tillförordnade generalsekreteraren *Anna Johansson* lyfte från år 2020.

– Pandemin har inte bara skördat liv världen över utan har också utnyttjats som anledning att inskränka mänskliga rättigheter, sade hon.

Amnesty Sverige har fått ställa om till digital aktivism och tänka nytt i sitt människorättsarbete. Ett stort fokus har legat på frågor kopplade till covid-19, berättade *Anna Johansson*, som rätten till vård, vårdpersonalens situation, jämlik tillgång till vaccin och rätten till bostad för dem som inte kan stanna hemma.

En annan utmaning har handlat om

rasism. Amnesty har tagit strid mot det dödliga och rasistiska polisvåldet i USA genom att kräva rättvisa för *George Floyd* och polisreformer. Men Amnesty har också fått kritik för rasism inom den egna organisationen, både i Sverige och internationellt.

2020 var även ett utmanande år ekonomiskt sett, fortsatte *Anna Johansson*. Efter att ha dragits med ekonomiska underskott i flera år började den svenska sektionen arbeta med att få en hållbar ekonomi. Amnesty har bland annat tagit fram ett förslag för omorganisering där sekretariatet minskar med åtta personer.

Mellan åren 2019 och 2020 gick antalet medlemmar ner från 93 510 till 88 578 personer.

Intäkterna minskade också, från knappt 142 miljoner kronor 2019 till 139 miljoner kronor 2020.

– Om man tänker på vilket år 2020 var, med pandemin som härjade överallt i världen, är det en liten minskning, sade

PANDEMIN. En utmattad läkare i Pesaro i Italien i mars 2020.

FOTO: ALBERTO GIULIANI/WIKIMEDIA

Tuija Geelhard, styrelsens kontaktperson för ekonomiska frågor.

Men året har också inneburit framgångar. På mindre än två dygn samlade svenska Amnesty ihop drygt 47 000 underskrifter för att stoppa avrättningen av *Ahmadreza Djalali*, svensk-iransk forskare vid Karolinska institutet som greps i Iran 2016 och dömdes till döden 2017 för spioneri.

– Vid årets slut hade vi nått 107 000 namnunderskrifter. Avrättningen blev tillfälligt uppskjuten till följd av det stora internationella trycket, sade *Anna Johansson*.

Svenska Amnesty har också samarbetat med sektionerna i Argentina, Polen och Slovakien och stöttat arbetet för säker och laglig abort.

Den 3 oktober 2020 valdes *Parul Sharma* till ordförande för Amnesty Sverige. Hon beskrev tiden som gått sedan dess som intensiv. I december beslutade styrelsen och den dåvarande generalsekreteraren *Anna Lindenfors* att gå skilda vägar. Kort efter årsmötet avgick också styrelsens kassör *Mårten Rosander*.

– Styrelsen inleder nu processen för rekrytering av ordinarie GS under 2021, sade *Parul Sharma*.

Medlemmen *Gunnar Wesslén* ville ha en förklaring till beslutet om skilda vägar.

Anledningen, förklarade *Parul Sharma*, var att styrelsen och *Anna Lindenfors* såg olika på framtiden och de

DÖDSDÖMD. Den svenske medborgaren *Ahmadreza Djalali* är dömd till döden i Iran.

ORDFÖRANDE. "Vi behöver vara lite mer empatiska i sättet vi kommunicerar med varandra," sade Parul Sharma. FOTO: CHRISTER ÅSLUND

utmaningar som organisationen står inför.

– Det rör sig om allt från jämlikhetsarbetet till omorganisationen. Beslutet från styrelsen var en sammanvägd bedömning där vi hade en annan uppfattning än generalsekreteraren, sade hon.

– Kan du konkretisera det? undrade Gunnar Wesslén.

– Exempelvis ser vi olika på vad det var för steg som behövde tas kring ekonomiska besparingar. Styrelsen menade att de förslag på organisationsförändring som lades fram, där bland annat generalsekreterarens roll skulle ändras ganska markant, var för otydliga och hade tagits fram för snabbt. Men det var som sagt inte en enskild sak-

"Man går sönder lite inombords när man tar emot så hårda ord."

fråga som låg bakom beslutet, svarade Parul Sharma.

På årsmötets sista dag, söndagen den 9 maj, förtydligade Parul Sharma att ingen skugga ska falla över den tidigare generalsekreteraren Anna Lindenfors. Amnesty Sverige är en stor apparat med många ansvars- och kontrollsystem, ingen enskild chef kan pekats ut som ensamt ansvarig för organisationens utmaningar.

– Styrelsen och jag har gjort vår bästa för att tydliggöra detta, och lyft vikten av att visa en person, som givit sju år av sitt yrkesliv till att driva och utveckla Amnesty Sverige, den respekt hon förtjänar.

Parul Sharma berättade att hon har fått tunga och aggressiva mejl från personer inom Amnesty efter sitt svar till Amnesty Press i en artikel om den tidigare generalsekreterarens avgång. Hon har kallats för antidemokrat och fått höra att hon inte har respekt för press- och tryckfrihet.

– Jag håller fast vid att jag de facto ställde upp i en intervju när jag skickade in mina svar till Amnesty Press. Jag har regelbunden

kontakt med medier i min yrkesroll via sms, mejl, messenger och whatsapp, och gjorde exakt samma sak med Amnesty Press.

– När vi mejlar och talar med varandra inom rörelsen tror jag att det är viktigt att vi väger orden lite mer, för att man går sönder lite inombords när man tar emot så hårda ord, fortsatte hon.

Parul Sharma berättade också att Amnesty Sverige har ett tungt bagage med över 25 incidenter med upplevelser av rasism, diskriminering och kränkningar. De utreds nu av den tillförordnade generalsekreteraren Anna Johansson och en arbetsrättsadvokat. Det interna jämlikhetsarbetet är viktigt för Amnestys trovärdighet som människorättsorganisation, poängterade hon. Parul Sharma har själv under sin korta tid som ordförande mottagit rasistiska påhopp från personer som hävdar att de är medlemmar.

– I morse hittade jag den här lappen utanför min dörr, sade Parul Sharma och vecklade ut ett vitt papper med den handskrivna texten "Om du har problem med n-ordet så kan du avgå, du är det värsta som har hänt oss."

– Jag kommer inte att lämna min ordförandepost utan sitter kvar den mandatperiod jag är invald för, sade hon.

Årsmötet hade två motioner och två styrelseförslag att besluta om. Mest uppmärksamhet fick en motion som föreslog att Amnesty ska arbeta för en lagändring som ger ensamkommande afghanska ungdomar som varit i Sverige i mer än tre år permanent uppehållstillstånd.

Styrelsen hade först föreslagit att motionen skulle avslås. Amnesty förrespråkar av princip inte amnestier eftersom varje asylsökande har rätt till en individuell prövning av sina asylskäl. Årsmötet fattade också beslut redan 2020 om att prioritera asyl- och flyktingfrågor.

Även beredningsgruppen föreslog att motionen skulle avslås.

Därefter hade motionärerna och styrelsen kommit överens om ett ändringsförslag som de båda stod bakom. I det nya förslaget har motionen ändrats till att Amnesty bland annat ska ta "initiativ till att den rättsliga situationen för ensamkommande afghanska barn och unga vuxna, som kommit till Sverige från 2014 eller senare, blir belyst och på nytt juridiskt prövad för uppehållstillstånd".

– Vi pratar inte om amnestier utan om att verka för att få en ändring av den rättsliga situationen. Det kan tyckas som finlir men det är betydelsefullt att vi upprätthåller den individuella prövningen, men vår ambition är att personer ska få en rättssäker prövning som ska leda till att man också får uppehållstillstånd, sade Madelaine Seidlitz, sakkunnig i flykting- och migrationsfrågor.

Enligt motionen ska Amnesty också fortsätta och intensifiera arbetet för att snarast få tillstånd ett totalt stopp för tvångsåtersändanden till Afghanistan. Organisationen ska även på nytt verka för en översyn av lagen om mottagande av asylsökande, LMA.

– Vi ser att en konsekvens av ändringarna i den lagen, LMA, är att personer blir oerhörd utsatta och varken har boenden eller mat för dagen, sade Madelaine Seidlitz.

Den nya motionen röstades igenom med 51 röster för och 1 emot.

Det fanns 175 röstberättigade medlemmar anmälda till det digitala årsmötet, men i söndagens omröstningar deltog som mest 60 personer. Medlemmen Åsa Jacobs lyfte det problematiska i att så få röstar i en organisation med nästan 90 000 medlemmar. Tidigare under söndagen hölls också en workshop om hur Amnesty ska få fler att delta på årsmöten. ■■■

UTMANANDE ÅR. Anna Johansson beskrev utmaningarna Amnestyåret 2020.

FOTO: EWA RUDLING

FOTO: ZOOM

ÅRSMÖTESGÄST. Mohamedou Ould Salahi kämpar för att fånglägret på Guantánamo-basen ska stängas och ser ett ökat hopp sedan Joe Biden blev president i USA.

Ull Mohamedou Ould Salahi

”Ni gör stor skillnad”

Mohamedou Ould Salahi satt fängslad i USA:s fångläger på Guantánamo-basen i 14 år utan rättegång. På Amnestys årsmöte den 3 maj berättade han om sina erfarenheter.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

Mohamedou Ould Salahi förs bort från hemmet i Mauretania, en stat i nordvästra Afrika, i november 2001. Transporteras med ögonbindel genom olika länder. Placeras i en mörk cell i åtta månader. Vet inte om det är dag eller natt. 2002 tas han ombord på CIA:s flygplan och förs till det amerikanska fånglägret på Guantánamo-basen på Kuba. Lägre har precis öppnat i spåren av terrorattackerna mot USA den 11 september

2001, som en del av det så kallade kriget mot terrorismen.

Vakterna tar av hans kläder och sätter på honom en blöja. Han utsätts för tortyr, sexuella övergrepp och annan kränkande behandling. Revbenen bryts av slagen mot hans kropp. Mohamedou Ould Salahi får svårt att andas. Han tror att han ska dö.

– Mitt liv passerade fort genom huvudet och det jag ångrade var att jag inte hade varit snällare. Jag bestämde mig för att vara

en snäll person. Kanske hjälpte det mig att överleva det här. Därför förlåter jag också alla som har utsatt mig, sade Mohamedou Ould Salahi när han gästade svenska Amnestys digitala årsmöte.

Han samlade sina erfarenheter i boken ”Guantánamo – En dagbok” (Norstedts 2015), som nu blivit till spelfilmen ”The Mauritanian”.

Mellan åren 2002 och 2016 satt Mohamedou Ould Salahi fängslad utan åtal. Amnesty International arbetade för att få honom fri.

– När jag fick problem såg jag hur engagerade era medlemmar är, ni gör stor skillnad. Tack för att ni hjälpte mig personligen, och hjälper dem som inte har möjlighet att tala för sig själva.

Tillsammans med Amnesty International kämpar Mohamedou Ould Salahi nu för att fånglägret på Guantánamo-basen ska stängas. Här har 775 män suttit fängslade sedan lägret öppnade i januari 2002. 40 muslimska män sitter fortfarande frihetsberövade.

Många tidigare fångar har fysiska och psykologiska men efter Guantánamo och behöver medicinsk vård, sade Mohamedou Ould Salahi. Själv lider han av posttraumatiskt stressyndrom.

Den 11 januari i år publicerade Amnesty rapporten ”USA: Right the Wrong, Decision Time on Guantanamo” och en aktion pågår för att få USA:s president Joe Biden att stänga lägret. Mohamedou Ould Salahi har skrivit brev till Biden. Skrivit att det är dags att stänga Guantánamo.

– Det är en kriminell handling att kidnappa folk, tortera dem och sätta dem i fängelse. Det måste omedelbart få ett slut. Oskyldiga personer måste skickas hem och kompenseras. Personer som anklagas för brott ska få en rättegång. Jag var också vän med flera av offren för 11 september-attack-

erna, de har inte heller fått någon rättvisa, eftersom ingen dömts för dessa fruktansvärda brott.

Barack Obama lovade under sin tid som president att stänga fånglägret, sade Amnestyaktivisten Therése Åkerhielm som ledde samtalet på årsmötet. Han mötte hårt politiskt motstånd och även Biden har fått kraftig kritik.

Men Mohamedou Ould Salahi var hoppfull på årsmötet och berättade att han för några dagar sedan satt i en panel med en kongresspolitiker från Florida som lovordade hans arbete. Politikern berättade att tolv senatorer hade skrivit ett brev till Joe Biden med uppmaning- en att stänga lägret.

– Vi har momentum nu, sade Mohamedou Ould Salahi. Att en kongressledamot ens pratar med mig, som före detta fånge, är stort.

Många länder har varit inblandade i att möjliggöra Guantánamo-lägret och CIA:s ökända ”Detention and interrogation program”, sade Therése Åkerhielm. Sverige skickade till exempel två egyptiska asylsökanden; Ahmed Agiza och Mohammed Alzery, till Egypten år 2001 där de torterades som en del av CIA:s program.

– Borde vi fokusera mer på att det inte bara är en amerikansk fråga utan en global fråga? undrade Therése Åkerhielm.

Absolut, svarade Mohamedou Ould Salahi, Amnesty har mycket makt i Sverige och kan bland annat påverka för att före detta fångar inte ska behandlas som kriminella. Det finns till exempel fortfarande inget land i västvärlden som ger honom visum.

– Sverige samarbetar också med USA i det så kallade kriget mot terrorismen, men det är fejk, det är ett sätt att straffa människor utanför rättsstatens principer. Sverige ska inte vara en del av det, sade han. ■■■

VITNESMÅL. Mohamedou Ould Salahis bok ”Guantánamo – En dagbok” gavs ut på svenska av Norstedts 2015. ”En bild av helvetet, bortom Orwell, bortom Kafka: en ständigt pågående tortyr, påbjuden av häxdoktorerna i Washington”, skrev författaren John le Carré om boken.

PANDEMIN ETT STEG TILLBAKA FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

DEN 6 APRIL publicerade Amnesty International sin årsrapport för 2020.

– Runt om i världen har ledare använt coronaviruset som ett vapen till att förtrycka människor, med hjälp av bland annat nya lagar och långa undantagstillstånd, sade **Agnès Callamard**, generalsekreterare för Amnesty.

Pandemin har blottat en systematisk ojämlikhet över hela världen där etniska minoriteter, hälso- och sjukvårdsarbetare och kvinnor hör till dem som drabbats värst. Hanteringen av den globala pandemin har också underminerats ytterligare av ledare som har utnyttjat krisen och använt sig av covid-19

som ett vapen för att på nytt attackera mänskliga rättigheter.

– Decennier av splittrande politik, omdömeslösa nedskärningar och valet från ledare att inte investera i sönderfallande infrastruktur har gjort att alldeles för många människor varit ett lätt byte för det här viruset. Vi ser en värld i obalans. Vid den här tidpunkten av pandemin måste även de mest verklighetsfrämmande ledarna i världen kämpa för att förneka att våra sociala, ekonomiska och politiska system faktiskt är trasiga, sade Agnès Callamard.

I årsrapporten granskas 149 länder. Amnestys årsrapport har varit nedlagd några år men har nu återupptagits. IIII

”Använd inte musiktekniken”

Den 4 maj skrev över 180 artister och organisationer, däribland Amnesty International, till Spotifys vd **Daniel Ek** och avkrävde honom ett löfte att inte använda en musikteknik företaget sökt och fått patent för. Genom ljudigenkänning skulle Spotify kunna föreslå musik för den som lyssnar. Brevskrivarna varnar för att detta kan vara potentiellt kränkande, rasistiskt och diskriminerande.

”EN TRAVESTI PÅ RÄTTVISA”

EGYPTEN. Den 17 mars dömdes människorättsaktivisten och filmregissören **Sanaa Seif** till 18 månaders fängelse i en rättegång som Amnesty kallade för ”en travesti på rättvisa”, byggd på falska anklagelser. Hon greps när hon den 23 juni 2020 (Se Fatta Pennan 3/2020) gick till en polisstation i Kairo för att anmäla ett överfall mot henne, modern **Laila Soueif** och systemen **Mona Seif**. De tre angreps av en grupp kvinnor

när de vid Tora-fängelset skulle hämta ett brev från brodern **Alaa Abdel Fattah**.

Sanaa Seif

Sedan 2014 har Sanaa Seif tidigare dömts till fängelse två gånger. Hon tillhör en familj som i många år har arbetat för mänskliga rättigheter i Egypten (se Amnesty Press 4/2018). IIII

ILLUSTRATION: ELIANA RODRIGUES/ARTISTBY

Teknikhot: Ansiktsigenkänning

På Amnestys digitala årsmöte berättades det om kampanjen ”Ban the scan” och Black lives matter-aktivisten Derrick Ingram delgav sina erfarenheter av polisen i New York sommaren 2020.

Det bankar på dörren hemma hos Black lives matter-aktivisten **Derrick Ingram** i New York City. Det är den 7 augusti 2020 och utanför står en polis som påstår att han har en arresteringsorder. Derrick Ingram ber honom visa dokumentet vid dörren, vilket polisen inte gör.

Derrick Ingram börjar livesända händelsen via Instagram. Utanför huset samlas dussintals kravallpoliser med hundar och ovanför svävar en helikopter. Han barrikaderar sig i sin lägenhet i sex timmar.

– Det var en traumatisk upplevelse. Jag visste att jag inte hade gjort något av vad de anklagade mig för, och jag var rädd att de, om jag lämnade min lägenhet, skulle försöka plantera något på mig eller skada mig fysiskt, sade Derrick Ingram när han gästade Amnesty Sveriges digitala årsmöte den 9 maj.

Derrick Ingram menar att han blev utsatt eftersom han är engagerad i aktivistgruppen Warriors in the garden, som kämpar mot rasism och polisbrutalitet i New York. Han utbildar bland annat aktivister om övervakning.

Han misstänktes för missandel av en polis efter att ha riktat en megafon mot en polis öra samt för att ha försvarat en myndighets arbete. Amnesty menade att polisens agerande var oproportionerligt och drev kravet att insatsen måste utredas samt att åtalet skulle läggas ner.

Enligt Amnesty verkar ansiktsigenkänningsteknik ha använts för att identifiera och hitta Derrick Ingram. Han är nu en del av Amnestys kampanj ”Ban the scan”, som bland annat vill förbjuda utveckling och användning av ansiktsigenkänningsteknik med syfte att identifiera människor.

Brittis Edman, policychef på svenska Amnesty, berättade att ansiktsigenkänning är en teknik som använder ansiktet för så

kallad biometrisk identifikation. Då identifieras människor med hjälp av kroppen, det kan vara fingeravtryck, iris, gångstil eller ansiktsdrag.

Det finns två typer av ansiktsigenkänning, fortsatte hon. Det ena handlar om att bekräfta sin identitet när man till exempel betalar eller öppnar sin mobil. Där ser Amnesty inga större orosmoln. Men den andra delen, som handlar om att identifiera människor, kan kränka mänskliga rättigheter.

– Tekniken är en typ av massövervakning. Den skannar och samlar in data om ansikten och det sker utan samtycke. Det kränker rätten till privatliv, sade **Brittis Edman**.

Det finns också problem kring yttrande- och mötesfriheten, påpekade hon. Stater använder sig i allt högre grad av ansiktsigenkänningsteknik för polisarbete, till exempel på idrottsevenemang och festivaler, men också demonstrationer och protester.

JENNIE AQUILONIUS

ANKLAGELSER OM RASISM EFTER ATTACKEN I PALMA

MOÇAMBIQUE. Den 24 mars gick en väpnad grupp till attack mot staden Palma i Cabo Delgado-provinsen i norra Moçambique. För att undkomma angriparna, en jihadistgrupp som stödjer IS, Islamiska staten, försökte många invånare fly. Omkring 220 personer tog sin tillflykt till Amarula Palma Hotel.

Amnesty anklagade den 14 maj det sydafrikanska säkerhetsföretaget Dyck Advisory Group, DAG, som är inhyrt av regeringen i Moçambique, för att ha prioriterat vita personer när de med helikopter lyckades evakuera en del av dem som sökt skydd på hotellet.

– Att överge människor under ett väpnat angrepp enbart på grund av deras hudfärg är rasism och strider mot skyldigheten att skydda civila, sade **Deprose Muchena**, Amnestys chef för södra och östra Afrika.

DAG:s grundare **Lionel Dyck** skrev till nyhetsbyrån AFP att Amnestys uppgifter inte stämmer.

Sydafrikanska EWN intervjuade den vite sydafrikanen **Wesley Nel**, vars bror dödades i attacken, som avvisade uppgifterna om diskriminering:

– Jag var där. Vi var alla övergivna – vita som svarta.

När Palma hade återtagits av armén hittades kvarlevorna av tolv personer som hade halsuggits utanför hotellet. Attacken mot Palma ledde till att det franska oljebolaget Total nu avbryter sitt projekt i Cabo Delgado. IIII

NY BOSTADSPOLITIK BEHÖVS

SVERIGE. I ett remissvar på Jämlikhetskommissionens betänkande vill svenska Amnesty att bostadspolitiken i mycket högre grad förankras i det folkrättsliga regelverket om rätt till bostad för att bostadsjämligheten i Sverige ska kunna åtgärdas.

Tillgång till en trygg bostad är en central mänsklig rättighet som gäller alla i ett land oberoende av etnisk tillhörighet, klass och ålder, påpekar Amnesty.

– Vi saknar ett rättighetsperspektiv på frågorna. Bostad är en grundläggande mänsklig rättighet, som Sverige har förbundit sig att skydda och uppfylla för alla som bor här, säger **Anna Johansson**, tillförordnad generalsekreterare på Amnesty Sverige. IIII

Han kämpar för "skjulens folk"

Trots att han har utsatts för mordhot och hårt motstånd fortsätter **Sibusiso Innocent Zikode**, mottagare av årets Per Anger-pris, att kämpa för Sydafrikas mest utsatta invånare i kåkstädernas fattigaste områden.

TEXT: VERA HÄGGBLOM

Sibusiso Zikode är ordförande för organisationen "Abahlali baseMjondolo" – vilket ungefär betyder "Skjulens folk" på zulu – som han var med och grundade 2005. Idag har gräsrotsrörelsen 82 000 medlemmar i fem av Sydafrikas provinser. Tillsammans hjälps de åt att kämpa för rätten till hem och mark för samhällets mest marginaliserade medborgare och att sätta fokus på korruption och våld mot invånarna i städernas så kallade "shack settlements" (informella bosättningar).

– Den största utmaningen för Sydafrikas fattigaste är statens underlåtenhet att tillhandahålla mark för drägligt boende, säger Sibusiso Zikode till Amnesty Press via videolänk.

Sibusiso Zikode har själv erfarenhet av att leva utan tillgång till rinnande vatten, el, avlopp och sophämtning. I slutet av 1990-talet lämnade han sin hemby för storstaden Durban (eThekweni) för att studera juridik. Pengarna tog dock slut och han hade inte råd att fortsätta med studierna utan levde i den informella bosättningen Kennedy Road. De undermåliga förhållanden han upplevde där fick honom att börja agera för en förändring.

Bland de faror som invånarna i kåkstädernas slumområden utsatts för nämner Sibusiso Zikode bland annat smittspridning, översvämningar och bränder.

– Bara igår brann det i ett av skjulen i Durban och en människa fick sätta livet till. Att leva utan tillgång till elektricitet, vatten

och annan grundläggande samhällsservice innebär hopplöshet, det innebär livshotande förhållanden och att det inte finns någon framtid.

Sydafrika är med över 54 000 döda ett av de värst drabbade länderna i Afrika när det kommer till coronapandemin, och de fattigaste i samhället är de som har drabbats hårdast av restriktioner och nedstängningar.

– Vi förväntas hålla social distans – men hur gör man det i en redan tät befolkning? Vi förväntas tvätta våra händer för att förbättra hygien – men hur gör man det utan tillgång till rinnande vatten?

Grundorsaken till fattigdomen och ojämlikheten i Sydafrika ser Sibusiso Zikode som kolonialstyret och apartheidtiden:

– Om inte mark hade stulits från majoriteten, svarta afrikaner, hade vårt ekonomiska system befunnit sig på en mycket bättre plats.

Men de som upprätthåller orättvisorna idag är enligt Sibusiso Zikode det styrande partiet African National Congress (ANC), som ledde motståndet mot apartheidpolitiken. Sibusiso Zikode var själv medlem i ANC fram till 2004.

– ANC utgjorde en gång hoppet för miljontals människor, och jag var själv en av dem som trodde på dem då de var en befrielse rörelse, konstaterar han.

Idag är han stenhård i sin kritik mot företrädare för det parti som har vunnit

JURYNS MOTIVERING:

"Trots utsatthet och hot mot hans person lyfter Sibusiso Innocent Zikode fram orättvisor mot samhällets mest marginaliserade medborgare. Genom hans kamp ökar omvärldens förståelse för vad rätten till bostad och mark betyder."

FOTO: MICHAEL JASPAN

PRISTAGARE. Sibusiso Innocent Zikode tog emot Per Anger-priset under en digital ceremoni den 21 april. Han nominerades till Per Anger-priset av organisationen Afrikagrupperna.

alla val sedan de första fria valen hölls när apartheid avskaffades 1994:

– Dagens ANC är inte längre samma ANC som förut. De har blivit väldigt arroganta och utgör faktiskt ett stort hot mot våra liv. De har blivit en skamfläck för vårt samhälle, säger Sibusiso Zikode.

Att höja rösten mot de styrande och stå upp för rätt till mark och värdigt boende för de fattigaste i ett av världens mest ojämlika länder är dock långt ifrån ofarligt. 18 av Abahlalis medlemmar har mördats på grund av sitt engagemang och själv har Sibusiso Zikode hotats till livet flera gånger:

– ANC accepterar inte att folk organiserar sig utanför det styrande partiet. Dessutom har vi också avslöjat korruption bland högt

uppsatta politiker och namngivit dem. Det är några av anledningarna till att vi har utsatts för motstånd och attacker.

Att ge upp och sluta arbeta för skjulen folk är dock ingenting han har funderat på.

– Jag har avlagt ett löfte, att göra min plikt gentemot Gud och mitt land. Jag anser att det är mitt ansvar att sträva efter rättvisa och att vara en röst för de mest sårbara i vårt samhälle.

I Sibusiso Zikodes ord klingar scoutlöftet, och han berättar att den scoutrörelse han växte upp i har format honom som person:

– Scoutrörelsens grundare Lord Robert Baden-Powell sade "Försök att lämna den här världen lite bättre än du fann den". Och för mig är det uppdraget jag vill fullgöra. IIII

URSÄKT TILL MAYAFOLKET

MEXIKO. Den 3 maj fick Mayafolket en ursäkt för fruktansvärda övergrepp som har begåtts under århundraden efter den spanska invasionen.

– Vi ber Mayafolket å det uppriktigaste om ursäkt för de fruktansvärda övergrepp som begicks av enskilda personer och av nationella och utländska myndigheter under erövringen, under tre århundraden av kolonialt styre och under två århundraden som ett självständigt Mexiko, sade Mexikos president **Andrés Manuel Lopez Obrador** vid en ceremoni i Quintana Roo i sydöstra Mexiko.

Regeringen framhöll också att Mayafolket än i dag utsätts för rasism. III

FOTO: PPOC ANTIFA/WIKIMEDIA

50 ÅR SENARE. Muralmålning för att hylla de tio som dog i Ballymurphy i augusti 1971.

”HELT OSKYLDIGA” DÖDADES I BELFAST

NORDIRLAND. Den 9-11 augusti 1971 genomförde den brittiska armén Operation Demetrius i västra Belfast. I samband med räderna dödades tio personer, däribland en präst och en åttabarnsmor. Den 11 maj offentliggjordes en utredning och domaren **Siobhan Keegan** konstaterade under en tre timmar lång session att samtliga som dog ”var helt oskyldiga”. Enligt BBC möttes domarens rapport med starka känslor från anhöriga. Den brittiska regeringen har dock inga planer på att tillåta en rättslig prövning av de militärer som var inblandade i dödsskjutningarna.

Den 18 april bad **Mary Lou McDonald**, ledare för partiet Sinn Féin, om ursäkt för mordet på **Lord Mountbatten**. Han hade semester på Classiebawn Castle i Sligo i Irland när han och tre andra personer den 27 augusti 1979 dödades av en bomb IRA hade placerat i hans båt. IIII

Navalnyj åter

RYSSLAND. Den 10 maj meddelade Amnesty International att man efter ”en noggrann utvärdering” beslutat att åter benämna den ryske oppositionspolitikern **Aleksej Navalnyj** som samvetsfånge.

I februari fattade Amnesty ett internt beslut om att inte längre använda termen ”samvetsfånge” för att benämna Aleksej Navalnyj. Beslutet grundades i de diskriminerande uttalanden han gjorde under 2007 och 2008 som Amnesty bedömde kan ha överskridit gränsen för hatpropaganda.

Aleksej Navalnyj hade då jämfört kaukasiska arbetsinvandrare med skadeinsekter och han deltog 2007–2011 i den ryska nationalistmarschen ”Russkij marsj”.

Amnesty hade inte för avsikt att offentliggöra beslutet just då, och det påverkade inte Amnestys arbete för att kräva att han omedelbart skulle släppas fri. Efter att ha vårdats i Tyskland efter förgiftningsförsöket i augusti 2020 återvände Navalnyj till Moskva den 17 januari 2021. Han greps och ställdes inför rätta och dömdes till två och ett halvt års fängelse för att ha brutit mot en villkorlig dom från 2014.

När beslutet att inte längre betrakta Navalnyj ändå läckte ut användes det enligt Amnesty av de ryska myndigheterna för att ytterligare kränka hans rättigheter. Beslutet ledde också till hård kritik mot Amnesty.

– Amnesty har beslutat att inleda en översyn av hur termen

”samvetsfånge” används, skriver organisationen. Som ett första tillfälligt steg har vi beslutat att inte exkludera en individ från att benämnas som samvetsfånge enbart baserat på hans tidigare agerande eller uttalanden. Vi förstår att en persons åsikter och beteende kan förändras över tid.

– När Amnesty beslutar att benämna någon som samvetsfånge betyder inte detta på något sätt att organisationen ställer sig bakom alla hans åsikter, konstateras också. Vissa av Navalnys tidigare uttalanden är förkastliga och vi har på inget sätt overseende med dem.

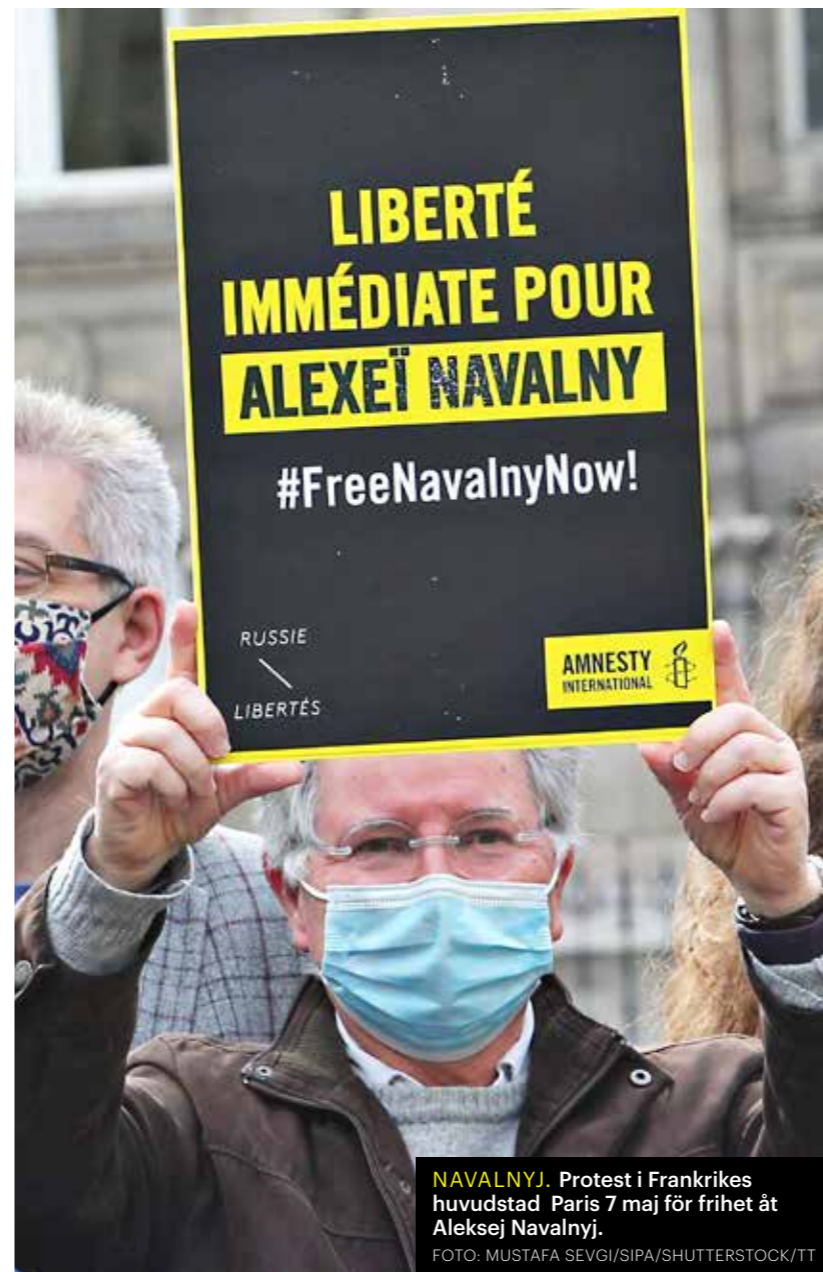
Termen samvetsfånge innebär inte heller att Amnesty stödjer Navalnyjs politiska program:

– Däremot betonar vi vikten av att hans rättigheter, inklusive tillgången till oberoende sjukvård, brådskande erkänns och tillgodoses av de ryska myndigheterna. Aleksej Navalnyj har inte fängslats för internationellt erkända brott, utan för att ha krävt lika rätt till deltagande i det offentliga livet för honom själv och hans följare, och för att ha krävt en regering som står fri från korruption. Det är samvetshandlingar och ska erkännas som sådana.

Amnesty konstaterar att ett felaktigt beslut fattades ”och vi ber om ursäkt för den negativa inverkan detta hade på Aleksej Navalnyj personligen och aktivister i Ryssland och runt om i världen som oförtröttligt har kämpat för att få honom fri”.

ULF B ANDERSSON

samvetsfånge

NAVALNYJ. Protest i Frankrikes huvudstad Paris 7 maj för frihet åt Aleksej Navalnyj.

FOTO: MUSTAFA SEVGI/SIPA/SHUTTERSTOCK/TT

FARC BER OFFER OM URSÄKT

COLOMBIA. I fredsavtalet 2016, som avslutade kriget mellan Farc-gerillan och Colombias regering som hade pågått sedan 1964, ingår en rättslig övergångsprocess. Den 30 april kom ett historiskt besked då Farc tog fullt ansvar för tusentals kidnappningar och bad om offrens förlåtelse, rapporterar justiceinfo.net.

Pastor Alape och **Julián Gallo** från Farc kom med beskedet vid en tims lång presskonferens som sändes på internet. Detta innebär att de enligt fredsavtalets villkor kan få en dom på 5–8 år som inte avtjänas i fängelse. Kidnappningar var en vanlig metod från Farc under kriget och det fanns personer som hölls fängslade i 14 år. IIII

”LÄMNA INTE ISTANBULKONVENTIONEN”

TURKIET. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (se Amnesty Press 1/2021), öppnades för staternas signering i Istanbul, Turkiet, den 11 maj 2011. Turkiet blev första land att ratificera konventionen och har följts av ytterligare 33 av Europarådets 47 medlemsstater.

I mars meddelade dock Turkiets president **Recep Tayyip Erdoğan** att Turkiet lämnar konventionen. Utträdet träder i kraft 1 juli i år. På tioårsdagen av Istanbulkonventionen genomförde Amnestys sektioner i fem länder protestaktioner utanför turkiska ambassader.

Bland politiska ledare som har protesterat finns USA:s president **Joe Biden**, EU-kommisionens ordförande, **Ursula von der Leyen** och **Dubravka Simonovic**, FN:s specialrapportör när det gäller våld mot kvinnor. IIII

PROTEST. Demonstration i Istanbul den 23 mars mot att Turkiet lämnar Istanbulkonventionen.

FOTO: AMNESTY

”Tvångsamhetens” brutalitet

TVÅNGSAMHETEN

Alexandra Sundqvist
Ordfront

DE SENASTE ÅREN har i genomsnitt 15 kvinnor dödats varje år i Sverige av en före detta eller nuvarande manlig partner. Våld i nära relationer anmäls sällan, och tystnadskulturen kring ämnet är enormt stark.

I en varsamt författad samling av känslor nedskrivna i obunden vers lyckas **Alexandra Sundqvist** nå någonting djupt inom läsaren. ”Tvångsamheten” är en drabbande bok i diktform om ett brinnande ämne.

I Tvångsamheten får vi i jag-form följa huvudkaraktären genom en relation från början till slut. Det som i starten verkar pirrigt och fascinerande förvandlas snabbt till en fängslade trasig och slukande tvåsamhet. Bakom charm, glittertights och kulturellt kapital finns svartsjuka, kontroll och galenskap.

Sundqvist beskriver motsatser, låter oss smaka på dem ett tag och flåtar sedan in dem i varandra. Storstadens betong eller kalfjäll och älvar, att klara fyrtiosju minusgrader eller att slukas av en helveteseld, att vara en outsinlig naturresurs eller en annekterad kropp, att älska eller att kräva.

Jag märker hur jag biter ihop under hela läsningen, och tårarna rinner flera gånger. Jag är överväldigad, hänförd och sorgtyngd när jag lägger ned boken bredvid mig, och sitter tyst kvar i soffan i flera minuter innan jag orkar ta mig an resten av dagen. Både uttalat och implicit uppmanas vi att lyfta in frågan om våld i nära relationer i ljuset och ta den på allvar. Jag köper Sundqvists poetiska stridsrop med hull och hår och rekommenderar alla att ta sig tiden att läsa boken.

EMELIE ISAKSEN

FOTO: NONSTOP ENTERTAINMENT

FÖRE MORDET. Jamal Khashoggi med sin fästmo Hatice Cengiz.

Skräckinjagande dokumentär

THE DISSIDENT

Regi: **Bryan Fogel**
Längd: **112 min**
Land: **USA**

I OKTOBER 2018 mördades den saudiarabiska journalisten **Jamal Khashoggi** brutalt inne på Saudiariabiens konsulat i Istanbul. Den nästan två timmar långa dokumentärfilmen ”The Dissident”, regisserad av **Bryan Fogel**, tar oss med på en nervkittlande, chockerande och fruktansvärt obehaglig berättelse om korruption och brutalitet.

I nästan hela sitt liv arbetade Khashoggi i den saudiarabiska regimens tjänst och var en framträdande röst i internationella medier. Med

tiden blev han dock allt mer kritisk till kungadömet och gick därför i självvald exil under 2017. Strax efter att han bosatt sig i USA började han rapportera kritiskt om Saudiarabien och landets kronprins för The Washington Post. Han hjälpte även andra dissidenter som exempelvis **Omar Abdulaziz** som också flytt från Saudiarabien. Tillsammans byggde de upp en digital motståndsrörelse mot den Twitter-trollfabrik som kronprins **Mohammed bin Salman** skapat för att driva landets propaganda via sociala medier.

I september 2018 åker Khashoggi till Saudiariabiens konsulat i Istanbul för att begära ut skilsmässodokument för att kunna gifta om sig med sin nya

fästmo **Hatice Cengiz**. Cengiz berättar i filmen hur Khashoggi trots sin oro möttes med respekt och tillit under mötet på konsulatet. Han ombads att återvända fem dagar senare för att hämta ut dokumenten. De fem kommande dagarna blev Khashoggis sista dagar i livet.

The Dissident kretsar kring den turkiska utredningen som visar hur tjänstemän flygs in till Istanbul för att lura Khashoggi när han återvänder för att hämta ut dokumenten. Filmen spelar upp ljudinspelningar och visar chattar med kommunikationen mellan tjänstemännen medan de kväver och styckar Khashoggi inne på ett kontor.

Samtidigt som de utför detta brutala mord skrattar de och använder nedlåtande ord som ”offerdjuret” när de pratar om honom. När morduppdraget är genomfört lämnar männen landet. Utöver de brutala bevisen från utredningen får vi också följa både fästmon **Hatice Cengiz** och **Omar Abdulaziz**, vilket bidrar till den känsloladdade och närvarande känslan under filmen. Vi får ta del av fina minnen av Khashoggi och dissidenternas mod när de trots förföljelse vägrar att ge upp sin yttrande- och tryckfrihet.

Bryan Fogel har verkligen lyckats skapa en obehaglig och skräckinjagande dokumentär som dessutom innehåller matnyttig information om korruption och politiskt spel.

NORA MÅRTENSSON

Fotnot: På SVT Play finns också Rick Rowleys dokumentär ”Varför mördades Jamal Khashoggi?” (Kingdom of Silence)

LÄRORIKT OM ETT KRÅNGLIGT SAMHÄLLE

SAMMETS DIKTATUREN: MOTSTÅND OCH MEDLÖPARE I DAGENS RYSSLAND

Anna-Lena Laurén
Norstedts

EN AV MINA favoritkrönikörer och journalister är **Anna-Lena Laurén** som skriver i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet. Hennes krönikor om vardagslivet i Ryssland får mig att både skratta högt och förfåras. Det är väldigt tydligt att hon har djup kännedom om och känner kärlek till landet och människorna även om hon ibland kan vara lite generaliserande. Anna-Lena Laurén besökte Ryssland första gången 1996 och återvände sedan flera gånger för att till sist flytta dit 2006. Hon har skrivit flera böcker och nu kommer ”Sammetsdiktaturen: motstånd och medlöpare i dagens Ryssland”.

I Ryssland är mycket tillåtet och man kan ofta kritisera men om du uppfattas som fiende får du problem. Exempel på det är oppositionspolitikern **Aleksej Navalnyj** som tagit till uppgift att avslöja korruption och nu sitter fängslad under hårda villkor. En annan är **Jurij Dmitrijev**, historikern som ägnat mycket tid åt att avslöja Stalintidens massgravar i Karelen och först fick mycket uppskattning för sitt arbete. Men när **Vladimir Putin** kom till makten stängdes eller begränsades tillgången till arkiven. Dmitrijev anklagades på falska grunder för pedofili och avtjänar även han ett långt fängelsestraff.

Ett väldigt roligt kapitel handlar om ordet ”njet” som vi nog alla tänker betyder nej.

NY BOK. Anna-Lena Laurén är sedan 2016 Dagens Nyheters Rysslandskorrespondent, bosatt i Sankt Petersburg.

Laurén ger flera beskrivningar av samtal med olika typer av servicepersonal, bland andra de vid sopsorteringen när hon vill lämna PET-flaskor och får ett njet till svar när hon frågar om de tar emot och efter diverse dividerande får svaret: njet, vi tar emot. Laurén menar att varför ryssar så gärna använder ordet är att de gillar att argumentera.

Anna-Lena Laurén beskriver Ryssland som ett samhälle där det på ytan sägs en sak men under något annat. Det gör att kulissen blir ett normaltillstånd och till slut reagerar ingen på de uppenbara lögnerna utan säger bara ”ja, ja, vi vet”.

Många gånger när jag läst Lauréns krönikor har jag undrat över hur hon står ut med att bo i ett samhälle som verkar så krångligt. Hon svarar själv på det genom att säga, visst det vore enklare att bo i Europa, men ett mycket mindre intressant liv. Och det kan jag hålla med om efter att ha läst denna bok.

ANDREA BODEKULL

FOTO: OKSANA YUSHKO

Förnedring i fängelset

JAG KOMMER ALDRIG MER SE VÄRLDEN: EN FÄNGSLAD FÖRFATTARES MEMOARER

Ahmet Altan
Översättning: Mats Andersson
Kaunitz-Olsson

DEN 15 JULI 2016 genomfördes ett militärt kuppför sök i Turkiet. Det är fortfarande oklart vilka som faktiskt låg bakom men följderna blev förödande. Undantagstillstånd infördes och hundratusentals människor frihetsberövades. Ett mycket stort antal offentligt ställda sparkades från sina arbeten och president Erdoğan tog tillfället i akt att rensa ut bland sina meningsmotståndare.

En av dem som drabbades var författaren, journalisten och debattören **Ahmet Altan**. Han fängslades 2016 efter att i en TV-intervju påstås ha gett subliminala budskap till de påstådda kuppmakarna. En slags dold, omedvetna budskap. Anklagelsen är så absurd att den är svår att ta på allvar.

Ahmet Altan frågar domaren vid en förhandling, då anklagelsen mot honom ändrats till "delaktighet i militärkupp", vad som hände med den tidigare anklagelsen. Domaren svarar att åklagarna hyser en förkärlek till att använda ord de inte förstår. Den nya anklagelsen resulterade först i en livstidsdom som efter överklagan omvandlades till 10 års fängelse.

"Jag kommer aldrig mer se världen" är en mycket poetisk och filosofisk skildring av tiden i fängelset och den skrevs med perspektivet att aldrig mer få vara fri.

Att avhumanisera och förnedra de fängslade är ett mönster. Det som räddar Ahmet Altan är att han är författare. Alla de böcker han läst minns han och återupplever och han lyckas också skriva den här boken.

Den 14 april kom det överraskande beskedet att Ahmet Altan frigges.

ANDREA BODEKULL

BELZEC. SS-officerare i lägret Belzec 1942.

Vad kunde vi veta?

FRÄMLINGAR PÅ TÅG. SVERIGE OCH FÖRINTELSEN
Klas Åmark
Kaunitz-Olsson

FÖR NÅGRA ÅR sedan gjorde jag en gruppresa i Förintelsens spår, med besök till platserna för flera av Polens koncentrationsläger. Mitt i grönskan stod vi, 70 år efter krigsslutet och Auschwitz befrielse, och försökte förstå det ofattbara.

Vår guide upprepade ofta att man inte kan gå baklänges in i historien. Det vill säga, vi kan inte enbart använda oss av den vetenskap vi har idag om hur Förintelsen gick till, för att försöka förstå människors agerande då.

Det är till stor del i den insikten som **Klas Åmarks** bok "Främlingar på tåg - Sverige och Förintelsen" bottnar. Här i förhållande till hur Sverige, främst UD och samlingsregeringen, reagerade på den information som nådde dem om den pågående Förintelsen. Han tar avstamp i det sedermera mycket uppmärksamade mötet den 20 augusti 1942 på ett tåg mellan SS-officeren **Kurt Gerstein** och den

svenske diplomaten **Göran von Otter**.

Gersteins berättelse om vad han sett i koncentrationslägret Belzec var en ovanlig ögonvittensskildring inifrån den nazistiska statsapparaten och har i efterhand tillskrivits en central roll i anklagelser om svensk tystnad inför Förintelsen av judarna. Bärande i det resonemanget är tanken om att Sverige var ett av de första länder att via Gersteins historia få kunskap om de grymheter som pågick och att regeringen underlät att agera på den informationen.

Genom den tidslinje Åmark tecknar slår han dock håll på de uppfattningar om skeendet som ligger till grund för slutsatserna. Åmarks stora förtjänst är hur lättillgängligt och koncist han sammanfattar invecklade skeenden i en perfekt kombination av väsentliga detaljer och större penseldrag. Åmark återger konsekvent fakta och inte åsikter, vilket förstärker trovärdigheten i hans bok. Det gör det också en aning lättare att ta till sig att Sverige kanske inte kunde ha spelat en så stor roll som vi idag, med facit i hand, hade kunnat önska.

HANNAH LAUSTIOLA

SAGT & GJORT

"Guds nåd över er"

Den 9 och 10 maj trotsade katolska kyrkor runt om i Tyskland Vatikanen i kampanjen #liebegewinnt, kärlek vinner, och nedkallade "Guds nåd" över samkönade par. "Hur kommer det sig att kyrkan välsignar allt från bilar och båtar till byggnader men inte kärleken mellan två människor?" sade **Christoph Bouillon** från en kyrka i Köln till WDR.

"Ett stort ögonblick för mig"

Den österrikiske författaren **Peter Handke**, som 2019 fick Nobelpriset i litteratur, kom den 7 maj till Banja Luka i Republika Srpska, den serbiska entiteten i Bosnien-Hercegovina. Han belönades med en orden för "exceptionellt arbete och bidrag inom kultur och andlig utveckling". Handke, som stödde serberna under kriget i Bosnien, besökte också den staty till hans ära som finns vid Integral hotel.

"Totalt förräderi"

I mars beslöt EU att osten halloumi bara kan tillverkas på Cypern, annars får osten kallas något annat. Även om hela ön officiellt är medlem i EU så är Cypern sedan 1974 en delad ö. Nu rasar jordbrukare i södra delen och kallar det "totalt förräderi" att även halloumiost från "Turkiska republiken Nordcypern" ska släppas in på EU:s marknad.

"Alla vaccinerade"

Den 12 maj meddelade önationen Nauru i Stilla havet att de hade satt världsrekord i vaccinationer mot covid-19. Alla på ön; 7 392 vuxna, inklusive utlänningar, har nu fått den första dosen av vaccin. Regeringen meddelade att en fyra veckors kampanj, med generösa öppettider, har gjort att alla nu är vaccinerade. Nauru är en av få platser i världen som ännu inte rapporterat något fall av covid-19.

PRISBELÖNAD. Maria Ressa möter pressen 14 februari 2019 när hon betalats borgen och blivit frisläppt.

FOTO: ELOISA LOPEZ/REUTERS/TT

PRIS TILL MARIA RESSA

Den filippinska undersökande journalisten **Maria Ressa** tilldelas Unescos pressfrihetspris 2021.

Priset, "UNESCO/Guillermo Cano World Press Freedom Prize", delades ut i Namibia i samband med Pressfrihetens dag den 3 maj och är ett av världens mest prestigefyllda priser för journalister. Priset är uppkallat efter **Guillermo Cano Isaza**, journalist på den colombianska tidningen *El Espectador*, som sköts ihjäl utanför tidningen den 17 december 1986. **Maria Ressa** får Unescos pressfrihetspris för sin "osvikliga kamp för yttrandefriheten som är en förebild för många journalister runt om i världen".

Maria Ressa är en av Filippinernas mest kända förespråkare för yttrandefrihet. Hon startade 2012 nyhetssajten *Rappler* och sedan **Rodrigo Duterte** valdes till Filippinernas president 2016 har Maria Ressa och *Rappler* utsatts för en serie av politiskt motiverade rättsprocesser i hemlandet. Som en av de mest kända kritikerna av Dutertes styre har hon också utsatts för kampanjer av hot och

hat. Maria Ressa har riktat skarp kritik mot företag som Facebook som hon anser bidrar till att den som utmanar makten tystas.

För närvarande pågår nio olika rättsprocesser mot Maria Ressa. Sommaren 2020 dömdes hon i ett förtalsmål och om domen fastställs riskerar hon sex års fängelse. Skulle hon fällas i de övriga rättsprocesserna kan hon dömas till livstids fängelse.

I sitt tacktal till Unesco-mötet i Namibia sade Maria Ressa att hon inte kunde ta emot priset personligen då hon inte får resa ut ur Filippinerna på grund av åtalet.

Den 3 maj inleddes en internationell kampanj, #HoldTheLine, till stöd för Maria Ressa. Ett 80-tal organisationer deltar, däribland *Reportrar utan gränser*, *Committee to Protect Journalists*, *Amnesty International*, *Article 19* och *Pen*.

I november 2020 fick Maria Ressa Tucholskypriset av svenska *Pen* "för hennes motstånd när det fria ordet inskränkts. För hennes mod att möta hot, hat och trakasserier".

Årets pris delades ut av kulturminister **Amanda Lind** (MP) vid en digital ceremoni.

Ulf B Andersson

LYCKA TILL AMNESTY OCH GRATTIS!

Mitt namn är **David Wilhelmsson** och jag bor för närvarande i Västerås. Jag har under många år följt och stöttat Amnesty, även haft vänner som arbetat i organisationen men slutat på grund av cheferna. Jag fick ett så fint intryck av **Anna Johansson**, nya generalsekretären i Amnesty Press och er nya ordförande, **Parul Sharma**, att jag var tvungen att skriva. Jag har lyssnat på Parul Sharma i Göteborg för några år sedan när

hon föreläste om tobaksindustrins kränkningar och det var många tårar då. Men – vi är ju redan där! Jag tror på er och jag vet att Amnesty som organisation kommer att hämta sig. Jag och min fru blev alldeles tårögda även efter ha läst "Jag är inte ensam, jag är många" på Styrelsens hörna i nummer 1. Tack! Jättekram till alla er! Vi är många,

David Wilhelmsson

OM KRISEN INOM SVENSKA SEKTIONEN

Efter snart 50 år som aktiv inom rörelsen är det svårt att inte engagera sig i de problem som tycks finnas inom vår organisation. Det är svårt att inte undra vad det var som ledde fram till att vår mångåriga generalsekretärare fann för gott att lämna sin post. Det har inte blivit lättare att förstå, när man läst och läst om artiklarna i Amnesty press nr 4 2020 och nr 1 2021, och nu senast vår ordförandes kommentar i Insats för april.

Att det periodvis kan finnas problem på en arbetsplats är i sig inget att förvånas över. Då gör man en översyn, tar hjälp av oberoende granskare och går vidare utifrån resultatet av den granskning som gjorts. När man läser om hur generalsekretären och ledningen arbetade i höstas för att komma vidare, så finns inget att anmärka på de åtgärder som redovisades där. Och ändå detta dunkla besked, om att generalsekretären och styrelsen inte är överens om vägen framåt.

Vad är man inte överens om? Det blir ju inte klarare av att ordförande inte låter sig intervjuas i nr 1 2021, utan på ett klart antidemokratiskt sätt själv ställer de tre frågor hon sedan besvarar. Det är journalisterna som ska ställa frågorna, inte den som blir

föremål för utfrågningen. Dimmorna ligger lika täta som en gång över Lützen. Även den lösning som presenteras, att ledningen ska delas i två grupper, där den ena ska syssla med verksamheten och den andra med organisationskultur och jämlikhet, förskräcker.

Varför har vi valt Amnesty som organisation att lägga vår kraft på? Orsaken är väl, att vi berörts av de fruktansvärda övergrepp mot mänskliga rättigheter, som försiggick och som fortfarande försiggår. Det är väl det vi ska lägga kraften på, och inte halva kraften på intern navelskådning? Med förlov sagt, det känns viktigare att agera till exempel för **Chiou Ho-Shun**, som efter 32 år fortfarande väntar på sin avrättning. Ändå tycker vi att styrelsen är skyldig medlemmarna ett svar, eftersom vägen framåt ändå är något som berör gräsrotterna.

Vad är det för skiljaktigheter i synen på riktningen framåt som försakat detta organisatoriska kaos?

Självklart ska alla, som vill vara med i arbetet, känna sig välkomna och inkluderade. Ju fler engagerade som kommer till, som anställda eller som aktivister, desto bättre. Kan det vara så,

att de senare årens fokus på identitet och etnicitet tar bort fokus från varför Amnesty behövs, och varför vi alla behövs inom Amnesty?

Glädjande är, att styrelsen meddelar, att vi ska snäva in våra fokusområden, och kanske på så sätt bli effektivare på det som vi är bra på.

Britta Broberg, Bengt Törjäs
Grupp 160

SVAR FRÅN STYRELSEN:

Styrelsen välkomnar att medlemmar engagerar sig för att lösa de problem och utmaningar som Amnesty Sverige just nu står inför, det är en situation vi själva tar på största allvar.

Vår organisation dras med återkommande underskott (sedan 2018 totalt -26,6 Mkr), medarbetare vittnar om uttryck för rasism och diskriminering på arbetsplatsen och över hälften av medarbetarna menar att de inte kan rekommendera Amnesty som arbetsgivare. Det är ett allvarligt läge där en ansvarstagande styrelse måste agera. Ett välfungerande, inkluderande sekretariat är av högsta vikt för att vi ska kunna vara den starka kraft för mänskliga rättigheter som både styrelse och insändare vill att vi ska vara.

Dock kan ansvaret för att vi står där vi står inte läggas på en enskild individ, svaren är mer komplexa än så. Styrelsen ser behov av ett

Den 9 december kom det överraskande beskedet att **Anna Lindens** lämnade sin post som generalsekretär för Amnesty Sverige, tre år innan hennes föreläsningsbesök i Stockholm som ny styrelse den 1 oktober.

Vi fick en ny styrelse och det visade sig att den styrelsen och jag inte hade samma synsätt på hur organisationen skulle ledas framöver. Då är det bättre att gå skilda vägar. Det gör inte att jobba tillsammans i ledningen av en organisation och inte tycka lika dans, det var också därför jag lämnade själva jobbet med en gång, säger hon.

Vad tyckte ni om kräsen?
- Det handlar om riktningen framåt och hur man driver en organisation.

Det som har nämnts som orsaker i andra medier är kritik om rasism på arbetsplatsen, ekonomiska nedskärningar och omorganisation, är det de frågor som ligger bakom din avgång?

- Jag kan berätta var jag står i de frågorna, som jag har jobbat med länge. Jag är stolt över att vi startade ett proaktivt jämlikhetsarbete för flera år sedan, med syftet att Amnesty skulle vara en tillgänglig och inkluderande organisation. Arbetsmiljön var ett gott arbete på riktigt och vi gick på påppet, även när det är svårt, och vi ser i dag flera positiva resultat både inre och i vårt rättsarbete.

- Jag hade också tagit fram ett förslag på kontrollerbara och organisationsförändringar som skulle matcha budgetramarna. Förslaget har tagits fram baserat

på en jämförelse med andra organisationer i Sverige och med andra sektioner samt i diskussioner på sektionen.

Finns det något du ångrar?
- Nej, jag känner mig stolt över det jag har gjort under de här åren. Men självklart har jag lärt mig saker och det skulle kunna betyda att beskedet blivit annorlunda i dag, säger Anna Lindens.

Amnesty nya ordförande Parul Sharma har avslöjat att medverka i en intervju med Amnesty Press. Hon har via mejl själv formulerat tre frågor och svarat på dem. Vi publicerar svaren i sin helhet nedan.

Varför skiljer Anna Lindens och styrelsen och Anna Lindens ser olika på framtiden och de utmaningar som organisationen står inför. Det är inte en enskild sakfråga som ligger bakom beslutet utan en sammantagad bedömning av flera olika frågor där styrelsen haft en annan uppfattning än generalsekretären.

Men vilka olika frågor handlar det om? Ett exempel är att Anna Lindens och styrelsen ser helt olika på vad bästa steg är i dessa läger av ekonomiska besparingar. Styrelsen menar att det förslag på organisationsförändring, där bland annat generalsekretären roll skulle ändras markant, är för oplydlig och har tagits fram för snabbt.

- Det är som sagt inte en enskild sakfråga som ligger bakom beslutet utan en sammantagad bedömning av flera olika frågor där styrelsen haft en annan uppfattning än generalsekretären. Jag vill därför inte gå

Ur Amnesty Press nummer 1 2021.

”Vi ser olika på framtiden.”
Parul Sharma

”Då är det bättre att gå skilda vägar.”
Anna Lindens

frågor. Inget kunde vara mer fel. Ordförandes bild är att ställda frågor besvarades och att återkopplingen "tack för svaret" betydde att man från tidningens sida var nöjd med det man hade fått.

Styrelsen delar insändarens åsikt om vikten av att fokusera på de kränkningar av mänskliga rättigheter som sker i Sverige och internationellt. Och i det säkerställa att alla människors rättigheter, inkluderade och inte möter rasism eller homofobi i vår organisation. Vi är världens största mänskliga organisations och ska verka för alla människors lika värde och rättigheter. Därmed är det också en självklar del av vårt uppdrag, igår, idag och imorgon.

Parul Sharma, Anna Fairbrass, Ulrika Westerlund, Clara Gustafsson, Mehjar Azzouz, Anna Tibblin, Michael Falk, Tuija Geelner, Ihsan Kellecioglu och Noor Amer Yonus
Sektionsstyrelsen, Amnesty Sverige

FÖRTYDLIGANDE
Tidningen vände sig till ordförande **Parul Sharma** med en förfrågan om intervju. Till svar kom frågor och svar som ordförande själv hade formulerat. Tidningens frågor upprepades då med begäran om "en journalistisk intervju över telefon, det är min erfarenhet att det brukar bli bäst och tydligast för läsarna" och vi erbjöd oss att också skicka frågorna i förväg.

Svaret blev att ordförandes egna fråga-svar var det enda som skulle ges.

Detta var ingen intervju, mer att jämställa med ett pressmeddelande som tidningen ändå valde att publicera i sin helhet.

Styrelsen skriver att "ställda frågor besvarades". Att intervjuer görs på olika sätt; personligt möte, telefon, video eller per mejl är inget konstigt och brukar redovisas i texter. I detta fall fick dock tidningen ingen chans att ställa några frågor eller följdfrågor.

Ulf B Andersson
redaktör

DU GÖR SKILLNAD

Det är du som medlem som gör det möjligt för Amnesty att förändra. Ditt stöd gör att vår gemensamma röst kan vara stark och stadig. En enda människa kan inte förändra allt, men tillsammans kan vi göra det. Om du har möjlighet, swisha gärna en extragåva till nummer 900 07 20. Alla gåvor är betydelsefulla.

Stort tack för att du stödjer oss!

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Fängelsedomar fastställda

DEN 28 APRIL fastställde en appellationsdomstol i Erbil, huvudstad i den kurdiska regionen i Irak, fängelsedomarna mot journalister och aktivister **Sherwan Sherwani**, **Guhdar Zebari**, **Hariwan Issa**, **Ayaz Karam** och **Shvan Saeed**. De fem männen dömdes till sex års fängelse efter en tvivelaktig rättegång med anklagelser om att de är spioner och destabiliserar nationell säkerhet.

SKRIV TILL:

Dr. Dindar Zebari
KRG Coordinator Office for
International Advocacy (OCIA)
Erbil
Kurdistan Region of Iraq
E-post: dindar.zebari@gov.krd
Twitter: @DrDindarZebari

Dear Dr. Zebari,
On 28 April, the Court of Appeal upheld the six-year prison sentence against activists and journalists Sherwan Sherwani, Guhdar Zebari, Hariwan Issa, Ayaz Karam and Shvan Saeed. The Court rejected the defendants' claims of torture and other ill-treatment, while confirming the charges brought against the five activists and journalists, which include "receiving money from the consulates of the USA and of Germany"; "sending sensitive information to foreign entities" and "cooperating with the Kurdistan Workers' Party (PKK)".

According to information available to Amnesty International, the five men are detained in overcrowded cells with no room to sleep, stand or walk. I urge you to immediately and unconditionally release Sherwan Sherwani, Guhdar Zebari, Hariwan Issa, Ayaz Karam and Shvan Saeed and ensure a prompt and effective investigation into the allegations of torture and other ill-treatment. Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 juli 2021.

Journalist i häkte i södra Algeriet

I ÖVER ETT årtionde har **Rabah Kareche** varit korrespondent för tidningen *Liberté* i Tamanrasset i södra Algeriet. Tuareger i området har protesterat mot marginalisering och Kareche intervjuade den 18 april en tuaregledare som kritiserade myndigheternas planer på nya regiongränser. Samma dag greps Kareche och sitter nu i häkte misstänkt för brott som "spridande av falska nyheter".

SKRIV TILL:

President Abdelmagid Tebboune
Présidence de la république
Place Mohammed Seddik Benyahia,
El Mouradia, Alger
16000 Algeriet
Fax: +213 02169 15 95
E-post: president@el-mouradia.dz

Your Excellency,
I am writing to raise concern about the detention of Algerian journalist Rabah Kareche, a correspondent of the *Liberté* newspaper in Tamanrasset. The Algerian security forces summoned him on 18 April and questioned him at length about an article that he published on the same day. The article in question covers a protest organized by the Touareg population of Tamanrasset to contest a recent administrative territorial demarcation.

A prosecutor charged Rabah Kareche on 19 April with "spreading fake news or information which threatens security or public order" and "harming the national security or national unity" as well as "creating or supervising an electronic site to publish information likely to cause discrimination and hatred in society".

I urge you to immediately drop all the baseless charges against Rabah Kareche. Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 juli 2021.

Sex månaders fängelse för inlägg på Facebook

DEN 25 MAJ 2020 skrev den papuanske lantbrukaren **Soon Tabuni** ett inlägg på Facebook där han anklagade **Paulus Waterpauw**, polischef i provinsen Papua, för skjutningen av två skolflickor i Timika och två sjukvårdare i Intan Jaya. Den 27 maj greps han och efter lång tid i häkte dömdes han den 23 april 2021 till sex månaders fängelse för brott mot ITE-lagen som Amnesty anser begränsar yttrandefriheten.

SKRIV TILL:

President Republic of Indonesia
Ir. H. Joko Widodo
State Secretariat
Jl. Veteran No. 17-18
Kota Jakarta Pusat,
DKI Jakarta
Indonesien (10110)

Dear President Widodo,
I am writing to you to express my concern about Soon Tabuni, a Papuan farmer, who has been imprisoned solely for a Facebook post he made last year.

Charged under the Electronic Information and Transactions Act (ITE Law), the Timika District court sentenced him to 6 months imprisonment, a fine of IDR 1 billion, a subsidiary of 6 months imprisonment.

Amnesty International is concerned that criminal proceedings under the ITE Law threaten respect for and the protection of the right to freedom of expression in Indonesia. I, therefore, urge you to immediately and unconditionally release Soon Tabuni as he is detained solely for peacefully exercising his human rights. Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 6 juli 2021.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på [amnestypress.se](https://www.amnestypress.se) (längst upp i högra hörnet).

TILLBAKABLICKEN

HEMKOMST. Fartyget **Santa Maria** återvänder efter kapningen till Lissabon 17 februari 1961. FOTO: TT

OPERATION DULCINEA

ENLIGT MYTEN LÄSTE Peter Benenson 1961 en artikel om två portugisiska studenter som hade skålat för friheten och sedan dömts till långa fängelsestraff. Det inspirerade till hans artikel i *The Observer* 28 maj 1961 som blev starten för Amnesty. I Portugal hade **António de Oliveira Salazar** styrt landet sedan 1926 och byggt upp "Estado Novo", en stat efter fascistiska principer. Landet var 1961 fortfarande en världsmakt med kolonier som sträckte sig från Kap Verde i Afrika till Östtimor i Asien. Medan fascismen led nederlag i andra världskriget kunde Salazar och **Francisco Franco**, som hade segrat i spanska inbördeskriget 1936-1939, ändå sitta kvar vid makten. Det kalla kriget gjorde att västmakterna accepterade att fascismen levde kvar på Iberiska halvön.

Henrique Galvão (1895-1970) var en militär och politiker som stödde Salazars regim. När han protesterade mot kolonialmaktens behandling av arbetare i Angola hamnade han snart i onåd och 1952 greps han. 1959 flydde han till Venezuela och gjorde upp planer på hur Salazar skulle

störtas och kolonierna ges självständighet. I januari 1961 satte han igång "Operation Dulcinea".

Den 22 januari 1961 kom passagerarfartyget **Santa Maria** med 600 passagerare och 300 personer i besättningen till Karibien. Galvão och 24 beväpnade vänsteranhängare från Portugal och Spanien klev ombord i Curaçao och La Guaira i Venezuela. I tumultet när de kapade fartyget dödades en man ur besättningen och flera andra skadades. Sedan följde en jakt på **Santa Maria** som blev en världsnöhet innan USA:s flotta den 2 februari förde fartyget till Recife i Brasilien. Galvão och de andra kaparna gav upp och fick asyl i Brasilien.

Fascistregimen i Portugal satt kvar till nejlilkornas revolution 1974 och först då avslutades kolonialkrigen i Afrika. I Angola hade ett uppror inletts i februari 1961 och i maj hade officiellt 20 000 angolaner dödats i kolonialarméns operationer. **Agostinho Neto**, som skulle leda MPLA i Angola, var för övrigt en av de glömda fångar som nämndes i Peter Benensons artikel.

ULF B ANDERSSON

Hej medlem

60 YEARS OF MAKING NOISE!

I år fyller Amnesty 60 år. Det är 60 år av att agera, demonstrera och protestera. 60 år av att vinna och att förlora och försöka igen. 60 år av kamp för att mänskliga rättigheter ska gälla alla, alltid. Sedan 1961 har vi vägrat vara tysta. Vi kämpar för en värld där människor inte förföljs, fängslas eller mördas för att de står upp för sina eller andras rättigheter. Sedan 1961 har vi protesterat och stört. Men också omgrupperat och samarbetat. Och vi har blivit starka, med en röst som hörs. Som får ledare att lyssna och lagar att skrivas om. Det visar vilken kraft vi har att förändra tillsammans. **I år fyller Amnesty 60 år och med dig hörs vi ännu mer.** Keep making noise!

EDWARD HAR VÄRVAT 1 000 MEDLEMMAR TILL AMNESTY SVERIGE

Bor du i Stockholm? Då kanske du har sett hans strålande leende och rättframma kroppsspråk på stadens gator och torg.

Edward Arnelo, 22, har arbetat som medlemsvärvare för Amnesty sedan hösten 2018. I mars månad passerade han sin drömgräns: 1 000 medlemmar till Amnesty Sverige!

Hur är det att arbeta med medlemsvärvning?

- Jag tycker det är kul och intressant att få prata med nya människor varje dag. Sen går det inte att sticka under stol med att det är tufft också - ibland behöver man hantera invändningar och dom allra flesta säger ju faktiskt nej till medlemskap. Men på det stora hela är det ett fantastiskt jobb!

1 000 medlemmar är ju väldigt många - hur har du burit dig åt?

- Jag har försökt ha en bra inställning till jobbet och hela tiden satt upp delmål för mig själv. Sen har jag haft otroligt roligt på vägen - kollegorna har hjälpt till fint, både på och utanför jobbet!

Du måste ha pratat med otroligt många människor under din tid på Amnesty, vad är ditt roligaste minne?

- Dom är så många att det är svårt att välja bara ett. Men återkommande är ju när man har riktigt bra samtal med människor som först inte tänkt gå med. Ibland händer det att människor vänder på en femöring när dom får höra om brott mot mänskliga rättigheter och säger att dom självklart vill stödja Amnesty!

Till sist, vad önskar du mest av allt just nu?

- Att fortsätta jobba. Nu ska jag ta ett samtal!

DET HÄR ÄR EDWARD:

GÖR: jobbar som koordinator och medlemsvärvare på Amnesty Sverige

BOR: i Stockholm

INTRESSEN: Sport, löpning, promenader

MÄNSKORÄTTSPÅRÅKNING NÄRMÅST HJÄRTAT: aborträtten

VILL DU HÖJA DITT MÅNADSBELOPP?

Vi är mycket restriktiva med bidrag från företag och stater för att säkerställa vårt oberoende. Därför är vi istället beroende av dig. Ditt stöd gör inte bara vårt arbete möjligt — det gör också att Amnesty kan vara fortsatt obundna i vår finansiering. Varje medlem, varje röst som anslutit sig till Amnesty ger oss större möjlighet att skapa varaktig förändring. Du som ger månadsvis kan enkelt höja ditt månadsbelopp och göra ännu större skillnad. Kontakta oss via e-post medlemsservice@amnesty.se eller på telefon **08-729 02 94**. Tack!

STARTA DIN EGEN INSAMLING TILL FÖRMÅN FÖR AMNESTY

På min-insamling.amnesty.se kan du starta en egen insamling till förmån för Amnesty. Bjud in dina vänner eller utmana dina kollegor – ni bidrar tillsammans till en värld där mänskliga rättigheter ska gälla alla, nu och i framtiden.

Det finns massor av bra anledningar att starta en insamling. Till exempel i samband med aktiviteter som löpning, cykling, klättring eller annan aktivitet som utgör en utmaning för dig. Berätta för ditt sociala nätverk varför du har valt att kasta dig ut i just den utmaningen och bjud in dem att stödja dig genom att donera till din insamling till förmån för Amnesty.

Födelsedagar, bröllop eller andra firanden är också perfekta tillfällen att engagera vänner och familj till att stödja din insamling istället för presenter. På så sätt kan ni alla göra skillnad tillsammans.

HUR FUNGERAR DET?

1. Skapa din insamling på min-insamling.amnesty.se. Ladda upp en personlig bild och ta tillfället i akt att verkligen dela din personliga historia, varför du tycker att just detta är viktigt, och varför folk ska stödja din insamling.
2. Dela din insamling med ditt nätverk via till exempel Facebook eller e-post och du är redo att börja ta emot bidrag.
3. Se din insamling växa i realtid och var stolt över att du gör skillnad.

Var kreativ och personlig när du delar ditt engagemang och din insamling. Kontakta oss gärna via medlemsservice@amnesty.se om du behöver tips eller hjälp att komma igång. Stort tack och lycka till! Läs mer på amnesty.se/egeninsamling.

SÅ HÄR KAN DU ENGAGERA DIG ELLER STÖDJA AMNESTY

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, utrop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en grupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad. Därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro räcker din gåva längre och får en långsiktig effekt, så att ännu mer kan gå till ändamålet. Du väljer belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

AMNESTY ALERT

Amnesty Alert är ett kostnadsfritt sms-nätverk för att hindra akuta människorättskränkningar. Som medlem i nätverket får du ett sms om en akut händelse och genom att svara JA ställer du dig bakom vårt krav. Att svara kostar inte mer än ett vanligt sms, och du skriver såklart bara under de kampanjer du vill. Gå med här amnesty.se/alert

BLI AKTIV

Oavsett hur du väljer att engagera dig gör din insats vårt arbete för mänskliga rättigheter starkare. Engagera dig lokalt tillsammans med andra aktivister eller anpassa ditt engagemang efter dina förutsättningar. Läs mer på amnesty.se/bliaktiv

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish 900 07 20 eller på amnesty.se samt plusgiro 900072-0 och bankgiro 900-0720

Vill du veta mer om att testamentera till Amnesty? Kontakta oss på testamenten@amnesty.se

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Köp hållbart producerade produkter till dig själv eller att ge bort på [butik.amnesty.se!](http://butik.amnesty.se)

BRÅKA FRÅN GRAVEN

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på amnesty.se/testamente

SVENSK INSAMLINGSKONTO KONTROLL

AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty Press @amnestypress

Startsida
Inlägg
Foton
Om
Community

DU FÖLJER VÄL AMNESTY PRESS PÅ FACEBOOK?

AMNESTY PRESS

Summit om flyktingar, gränser och migration 20 augusti under WorldPride & EuroGames i Malmö

Human Rights Forum är en del av **Copenhagen 2021 - WorldPride & EuroGames** med fokus på att synliggöra och förändra de ojämlika livsvillkor som hbtqi-personer lever under.

Välkommen till en Summit om hbtqi-flyktingar, gränser och migration den 20 augusti på Malmö Live som samlar aktivister, politiker och representanter för människorättsorganisationer för att diskutera hbtqi-flyktingars situation och rättigheter.

Värdar är EU-parlamentariker Alice Bah Kuhnke tillsammans med Ulrika Westerlund, som arbetat med hbtqi-rättigheter i över 20 år.

Läs mer och registrera dig på copenhagen2021.com/summit

Kontakt: Sanna Lilie, sl@copenhagen2021.com

Samarbetspartners

Arrangörer

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare och friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 58 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka våra mänskliga rättigheter. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 202 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet? Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

Rickard Sjöberg är programledare och vinstudielare i Postkodlotteriet.

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

HUMAN RIGHTS ARE MY PRIDE

VISA VAD DU STÅR FÖR.
KÖP ETT REGNBÅGSARMBAND!

amnesty.se/pride2021

AMNESTY
INTERNATIONAL

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

- Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.
- Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

AMNESTY PRESS NUMMER 2 2021

HANDLA SNYGGT OCH HÅLLBART I AMNESTYBUTIKEN SAMTIDIGT SOM DU TAR STÄLLNING FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA!

T-shirt, unisexmodell
"60 years of making noise"

NYHETER "AMNESTY 60 ÅR".

Begränsad upplaga med reservation för slutförsäljning.

REA!

Gäller så långt lagret räcker

Fighting Bad Guys T-shirt, dam

Fighting Bad Guys Linne, herr

Fighting Bad Guys Linne, dam

ALLTID I AMNESTYBUTIKEN

- Hållbart producerade produkter
- Bidrar till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter
- Perfekta presenter till dig själv eller att ge bort
- Du visar att du tar ställning

TYSTNADEN SOM URHOLKAR DEMOKRATIN

I somras avslöjades att två företrädare för den internationella biståndsorganisationen Islamic Relief hade publicerat grovt antisemitiska och våldsbejakande uttalanden i sociala medier.

Skandalen var ett faktum. Islamic Relief bad om ursäkt. De utpekade personerna lämnade sina förtroendeposter och hela den internationella styrelsen ställde sina platser till förfogande. Händelserna ledde också till ett ifrågasättande av biståndsverksamheten. Flera utredningar inleddes, både i Sverige och i andra länder. Flera finansiärer har lagt sitt stöd på is.

I april avslutade biståndsmyndigheten Sida en omfattande granskning som visar att Islamic Relief har hanterat krisen på ett professionellt sätt och har vidtagit åtgärder för att se till att händelserna inte upprepas. Granskningen visar att man följer etiska riktlinjer och internationella principer för humanitärt bistånd. Flera andra utredningar har gjorts som drar samma slutsats, bland annat av en oberoende granskning som leddes av Storbritanniens tidigare justitiekansler Dominic Grieve.

Sida konstaterar också att Islamic Relief är en mycket effektiv humanitär hjälporganisation som levererar bistånd av hög kvalitet till människor som lever i flera av världens svåraste humanitära kriser, bland annat Syrien och Jemen. Islamic Relief når ut till områden där andra har svårt att komma fram.

Varför är detta viktigt? Islamic Relief är föremål för ett enormt hat i sociala medier. Det dagliga flödet av negativa kommentarer är svårt att föreställa sig. Sidas nyligen avslutade utredning används nu för att piska upp hat och rasism och som en ursäkt för att skära ned den svenska biståndsbud-

geten. Påhoppnen kommer från såväl troll som namnkunniga debattörer.

Debattklimatet i sociala medier är groteskt. Och det skrämmer till tystnad.

Ärkebiskopen Antje Jackelén har under många år varit en aktiv röst i samhällsdebatten för rättvisa och demokrati - men under påskhelgen bestämde hon sig för att ta en paus från Twitter. Hoten och hatet blev helt enkelt för mycket. Det som utlöste nätattackerna mot ärkebiskopen är hennes dialog med muslimska ledare.

I en intervju i SVT berättar Antje Jackelén att hon även tror att hennes kön spelar roll; att människorna som hotar henne hatar både kvinnor och islam. När hon stängde ner sitt Twitterkonto vände hon sig till sina angripare och sa att "Ni som gör detta kan känna er som vinnare för stunden".

Företrädare för Islamic Relief gjorde oacceptabla uttalanden och begick väldigt allvarliga misstag. För dessa kommer organisationen att få betala under lång tid framöver. Alla utredningar understryker att dessa personers agerande inte kan anses representativa för organisationen. Det borde betyda att Islamic Relief kan komma in från kylan. Men det kräver att vi öppnar dörren.

I september 2022 är det val i Sverige. Ju närmare vi kommer valrörelsen, desto starkare kommer ängslan att vara över att bli utsatt för populistisk retorik och hatkampanjer - och desto starkare kommer rädslan vara över att bli associerad med andras misstag.

Det är viktigare än någonsin att vi använder vår röst, både som individer och som organisationer för att stå upp för grundläggande värderingar och allas lika rättigheter, både inom och utanför Amnesty-världen. Vad vi säger spelar roll, men det är lika viktigt att höra vår egen tystnad.

ANNA TIBBLIN, LEDAMOT

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

TRANS RIGHTS ARE HUMAN RIGHTS

Läs mer om vårt arbete på [amnesty.se/pride](https://www.amnesty.se/pride)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

